

TEŞKİLAT YAPISI, İŞLEYİŞİ VE CEZAYA ALTERNATİF TEDBİRLERİN UYGULANMASI AÇISINDAN İNGİLTERE VE GALLER GENÇLİK ADALET SİSTEMİ

YOUTH JUSTICE SYSTEM OF ENGLAND AND WALES:
THE STRUCTURE, FUNCTION AND IMPLEMENTATION
OF REHAB ORDERS

Eylem Ümit ATILGAN*

Değerli Hocam,

Prof. Dr. Adnan Güriz'in aziz hatırasına

Özet: Bu makalede Çocuk Adalet Sisteminde “iyi örnek”ler arasında sayılan İngiltere örneğini inceliyoruz. İngiltere, sisteme yeni giriş ve tekerrür oranlarındaki düşen rakamlar kadar, çocuğa özgü tedbirler ve alternatif yaptırımların çeşitliliği nedeniyle de sık sık referans verilen bir örnek. Sistemi daha iyi anlayabilmek için nicel parametrelerin yanı sıra olgu incelemelerinden de örnekler vereceğimiz bu makaledeki gerek nicel veriler gerekse olgu incelemeleri, Londra’da ilgili kurumlarda gerçekleştirilen çalışma ziyaretleri sırasında derlendi.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Adalet Sistemi, İngiltere ve Galler Gençlik Adalet Sistemi, Çocuk Suçluluğu, Diversiyon, Alternatif Tedbirler.

Abstract: We are going to examine England model which is considered as one of the “best practice” in Juvenile Justice System. England is referred because of the reoffending and first offence rates are reducing in years. The quantitative data and the cases which we review in this article to understand the system in details are compiled during the study visits to the institutions of London.

Keywords: Juvenile Justice System, Youth Justice System Of England and Wales, Diversion, Out-of-court disposal, rehab order.

* Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Sosyolojisi ve Hukuk Felsefesi Anabilim Dalı

GİRİŞ

Çocuk Adalet Sistemleri, tüm dünyada çocuğa ilişkin toplumsal algının ve uluslararası çocuk hakları paradigmasının geçirdiği değişim ve bu ikisinin etkileşimi ışığında şekillenmekte.

Bu iki dinamiğin çoğu zaman aynı yönde bir ivme sağlamadığını söyleyebiliriz. Yasa koyucular, çocuğa ilişkin kalıplaşmış kültürel algılar ve “suça- suçluya” yönelik yaklaşımların statükoyu muhafaza edici etkisi ile uluslararası çocuk hakları paradigmasının çocuk dostu yaklaşımı etkisi arasında tabiri caizse salınmakta. Bazı ülkelerin bu süreçte diğerlerine göre daha istikrarlı “iyi örnek”ler ortaya koyduğu genel olarak kabul ediliyor. Toplumsal ihtiyaç ise bu süreçte değişimi tetikleyen dinamik görevinden ziyade turnusol kâğıdı işlevi görmekte. Yani kâğıt üzerinde tasarlanan normların, kurumlar ve işleyişin sosyal gerçeklikteki yaraya ne kadar deva olduğunu anlayabilmek için olguya ilişkin bazı rakamlara başvuruluyor. Bunlar çoğunlukla suçta tekerrür oranı, sisteme yeni giren çocuk sayısı, özgürlüğünden yoksun bırakma yaptırımına başvurma oranı ve özgürlüğünden yoksun bırakılan çocuk/gün sayısı gibi sayısal veriler. Bu oranlar güncellenerek- önceki yıllarla karşılaştırılarak-çocuk adalet sisteminin “iyi örnek”lerden sayılıp sayılmadığına karar verilmekte. Bu değerlendirmede salt nicel verilere dayanmanın yarattığı zaafı bir tarafa bıraksak dahi sosyal gerçekliğin kendine özgü biricik yönlerini birer girdi olarak kabul etmeden yapılan bu karşılaştırmanın yüzeyselliği çok açık. Öyle ki ülkelerin nüfusu, çocukların nüfus içindeki oranı, ülkenin sosyal-refah durumu, toplumsal hizmetlerin yapılanması ve yoğunluğu, suça yönelen çocukların yaşadıkları toplumsal ortam hatta endüstrileşme, kentleşme oranları gibi sosyal gerçekliğin özgünlüğünü ortaya koyan yapısal unsurlar bu karşılaştırmalarda dışarıda bırakılmakta. Bu, aslında resmin bir kısmına odaklanmak anlamına gelse de farklı ülkelerin çocuk adalet sistemlerini karşılaştırmaya devam ediyor, “iyi örnekleri” bulmaya çalışıyoruz. Çünkü suça sürüklenen/korunmaya muhtaç çocuk olgusunun devinimi -belki de her sosyal olgu kadar hukukta hızlı bir değişimi yasa koyucuya bir zorunluluk olarak dayatmakta. Sosyal gerçekliğin var olan normlar ve yargısal- kurumsal yapıya sığmadığı durumlarda aslında yapılması gerekenin iki başlı bir çalışma yürütmek olduğu söylenebilir: Birincisi sosyal gerçekliğin anlaşılabilmesini mümkün kılacak nicel ve nitel verileri birleştiren saha çalışmaları yürütmek ve bu çalışmaların sürekliliğini sağlayarak

değişimin yönünü ve dinamiklerini açıklamak. İkincisi ise uluslararası çocuk hakları paradigmasını gerçekleştirme idealini izleyen dünya örneklerini takip etmek. Bu iki çalışma türü birbiri yerine ikame edilemeyen ancak birbirini tamamlayan son derece değerli verileri sağlayabilir. Bu yüzden -yukarıda değinilen eleştirilere rağmen- “iyi örnek” incelemelerinin akademik yazında daha fazla yer alması önemli.

Bu argümanları göz önünde tutarak bu makalede Çocuk Adalet Sisteminde “iyi örnek”ler arasında sayılan İngiltere örneğini inceliyoruz.

İngiltere, yukarıda değindiğimiz parametrelerden sisteme yeniden giriş ve tekrür oranlarındaki düşen rakamlar kadar, çocuğa özgü tedbirler ve alternatif yaptırımların çeşitliliği nedeniyle de sık sık referans verilen bir örnek. Sistemi daha iyi anlayabilmek için nicel parametrelerin yanı sıra olgu incelemelerinden de örnekler vereceğimiz bu makaledeki gerek nicel veriler gerekse olgu incelemeleri, Londra’da ilgili kurumlarda gerçekleştirilen çalışma ziyaretleri sırasında derlendi.

Sayısal veriler ve grafikler esas olarak Adalet Bakanlığı Gençlik Adalet Kurulundan temin edildi. Olgu incelemeleri ise Londra Hammersmith Sulh Mahkemesi (Magistrates’ Court) nezdindeki Gençlik Mahkemesinin dava dosyalarından ve Hammersmith & Fullham, Kensington ve Chelsea Gençliği Suçtan Koruma Ekibinin (Youth Offending Team- YOT) dosyalarından isim değiştirilerek hazırlanan özetlerdir.

İngiltere Çocuk Hukuku alanında yakın tarihte (1998) yaptığı köklü reformla anılıyor. Aslında Çocuk Adalet Sistemleri, hukuk ithal eden diğer ülkelerde de sürekli büyük-küçük reformlarla yenilenmekte. Genel başlık olarak dezavantajlı grupların hukuku da diyebileceğimiz bu yeni tür hukuktaki değişimlerin diğer alanlardaki gibi sadece normlarda ekleme ve değişikliklerle olmadığını görüyoruz. Son 50 yılda birçok ülkede görülen çocuk hukuku alanındaki iyileştirmeler kurumsal ve işlevsel reformları da içeriyor. Bu reformlarla Çocuk Adalet Sisteminde klasik yargısal-idari ayrımına sahip kurumların yerini, multidisipliner mesleklerden oluşan üyeleri ile üst kurul(m)lar, birden çok Bakanlığa mali ve idari bağı bulunan birimler, kendine özgü işlev ve yetkilere sahip kamu hizmeti veren sivil/ kamusal örgütler, hizmetin çerçevesini çizen ve denetleyen düzenleyici kamu organlarına bırakmakta. Aralarında İngiltere’nin de bulunduğu “iyi örnek” gösterilen birçok ülkenin Çocuk Adalet Sistemi melez hukuki statüye sahip bir-

den çok aktörün birleşmesiyle oluşan bir network görünümü çizmekte. Bu networkde sivil toplum ve yerel yönetimler, eskisinden çok daha fazla ön planda. Aslında çocuğa “adli vaka” olarak bakan eski paradigmanın yerini alan “Adli Refah” yaklaşımının bu türden bir yapıyı gerektirdiğini söylemek yanlış olmaz. İngiltere, Çocuk Adalet Sisteminin yönetimi için kurulan yapı ve hizmetin yürütülmesi için oluşturulan birimler ile ilginç bir örnek teşkil ediyor. Ancak İngiltere modelini incelenmeye değer kılan tek özellik teşkilat değil. Aynı zamanda İngiliz Çocuk Adalet Sistemi, suça sürüklenen çocuklara uygulanabilecek cezai yaptırıma alternatif adli ve idari tedbirler konusunda çok zengin bir seçenekler listesine sahip. Bu gerekçelerle makalede ilk olarak teşkilat yapısını anlayabilmek için İngiltere Çocuk Adalet Sistemindeki önemli kurumları oluşumlarına, işlevlerine ve idari-yargısal teşkilat içindeki yerlerine bakarak tanıyacağız. İkinci bölümde ise cezai yaptırıma alternatif olan rehabilite edici tedbirleri ve nasıl uygulandığını inceleyeceğiz.

Çocuk Adalet Sisteminin teşkilatına ilişkin bilgileri asıl olarak iki şekilde kategorize edip sıralayabiliriz. İlk kategorideki bilgiler ülke çapındaki yargı örgütünün ve özel olarak çocuk adalet sisteminin haritasını çizmeye yönelik genel bilgiler. Bunun ardından gelen bilgiler ise çalışmalarına bizzat katılıp gözlem yapma imkânı bulduğum yerel birimlere ait.

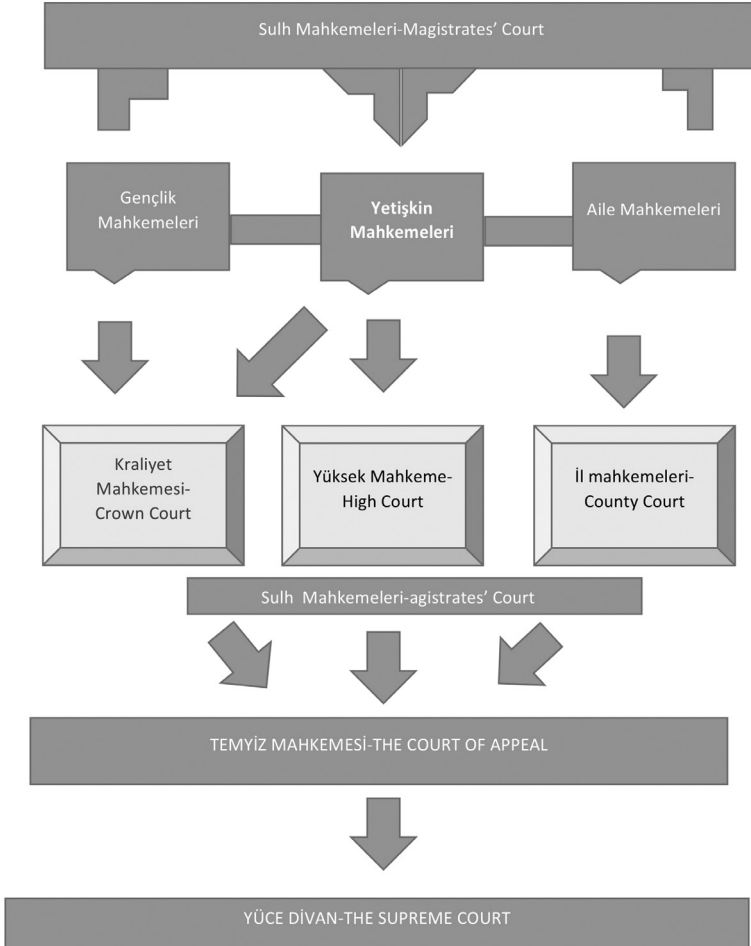
I- GENÇLİK ADALET SİSTEMİ VE YARGI ÖRGÜTÜ

Gençlik Adalet Sistemine ilişkin açıklamaların anlaşılabilmesi için öncelikle ana hatlarıyla adalet sistemi ve yargı örgütüne bakalım.

Basit nitelikli ceza ve hukuk davaları, Sulh Mahkemeleri diyebileceğimiz “Magistrates Court” mahkemelerinde görülür. Üç yargıçlı bu mahkemelerde hüküm, yargıçların ortak kararıyla kurulur. Jüri, bu mahkemelerde yoktur. 18 yaşından küçüklerle ilgili davalar bu mahkemelerin bir türü olan Gençlik Mahkemelerinde görülür (Youth Court). Davaların % 95’ine bu mahkemeler bakar. Sulh Mahkemelerinin vermiş olduğu kararlara ilişkin itirazlar; hukuk davası ise Yüksek Mahkemeye (High Court) ceza davası ise Kraliyet Mahkemesine (Crown Court) yapılır. İki yıldan fazla hapis cezası gerektiren fiiller (tecavüz, adam öldürme, silahlı soygun vb.) kraliyet mahkemelerinde

bir yargıç ve jüri ile görülür. İngiltere mahkemelerinde jüri 12 kişiden oluşur. İngiltere seçimlerinde oy kullanma hakkı olan ve İngiltere’de 5 yıldan fazla ikamet eden herkes jüri üyesi olabilir. Jüri, sanığın sadece suçlu olup olmadığına karar verirken sanığın suçlu olduğuna kanaat getirdiğinde, sanığa verilecek cezaya ilişkin söz hakkı bulunmaz. Sanığa verilecek cezayı hakim belirler. Yüksek Mahkeme ve Kraliyet Mahkemesi kararlarına karşı yapılacak itiraz Temyiz Mahkemesine (Court of Appeal) yapılır. İngiltere’de bir ceza ve hukuk davasının en son görüleceği en üst merci Lordlar Kamarasıdır. Genelde kamuoyunu ilgilendiren tüm davalar Lordlar Kamarasına aktarılır.

Aşağıdaki şemada ana hatlarıyla yargı örgütü gösteriliyor.

A) GENÇLİK ADALET SİSTEMİNİN YÖNETİMİ VE HİZMETLERİN YÜRÜTÜLMESİ

Her ne kadar reform süreci uzun zamana yayılsa da İngiltere’de Gençlik Adalet Sisteminin bugünkü yapısına ana hatlarıyla 1998’de kavuştuğu söylenebilir. Bu yapıya baktığımızda Sistemin genel olarak Gençlik Adalet Kurulu’na (Youth Justice Board - YJB) bağlı olarak görev yapan çeşitli organizasyonların oluşturduğu bir ağ tarafından yürütüldüğünü görürüz. Gençlik Adalet Kurulu (makalede bundan sonra kısaca “Kurul” olarak anılacaktır) ise Adalet Sisteminin yönetim ve denetiminde görev alan 29 aktörden biridir:

1. İdari Yargı ve Mahkemeler Konseyi
2. Mahkeme Kaynakları Ofisi
3. Ceza Yargılamasına İlişkin Zararların Tazmini Yetkilisi
4. Ceza Gerektiren Vakıaların İncelenmesi Komisyonu
5. İnsan Hakları Beyannamesi Komisyonu
6. Gözaltında Ölümlerin Bağımsızca İncelenmesi Servisi
7. Majestelerinin Mahkemeleri ve Adliye Servisi
8. Cezaevlerinde Majestelerinin Müfettişi
9. Denetimli Serbestlikte Majestelerinin Müfettişi
10. Majestelerinin Cezaevi Servisi
11. Bağımsız İnceleme Heyeti
12. Ceza Savunma İncelemesi- Bağımsız (The Jeffrey Review)
13. Hukuki Atama ve Yürütme Kamu Denetçisi
14. Yasa Komisyonu
15. Hukuki Servis Heyeti
16. Hukuki Yardım Temsilciliği
17. Hukuki Servisler Tüketicileri Paneli
18. Hukuki Servisler Araştırma Merkezi
19. Hukuki Kamu Denetçisi

20. Çocuk İstismarı Takip ve İnceleme Servisi- Bağımsız (Macur Review)
21. Ulusal Fail/Suçlu Yönetimi Servisi
22. Kamu Koruyucusu Ofisi
23. Resmi Hukuk Danışmanı ve Kamu Mütevellisi
24. Şartlı Tahliye Heyeti
25. Cezaevleri ve Denetimli Serbestlik Kamu Denetçisi
26. Denetimli Serbestlik
27. Mahkeme Yargılaması Komitesi
28. Mağdurlar Temsilcisi

29. Gençlik Adalet Kurulu (YJB)

Bu listede İngiliz geleneksel yargı kurumlarının yanı sıra özerk, bağlı kuruluşlar ve düzenleyici- denetleyici kurullar da var. Nitekim Kurul da Adalet Sisteminin yönetiminde düzenleyici-denetleyici fonksiyon ifa eden özerk bir kuruldur. Örneğin listedeki Ulusal Fail/Suçlu Yönetim Servisi (The National Offender Management Service – NOMS), Kurul gibi düzenleyici- denetleyici bir kurum ve genç insanların kapalı tutulduğu az sayıda kurumdan ve Genç İnsanların Takımı (Young People’s Team) aracılığıyla özgürlüğünden yoksun bırakılan gençlerden sorumlu. NOMS kapalı kurum gözetiminden çıkanların yeniden suç işlemesini engellemeye yönelik yaptığı çalışmalarla da Kurul’a destek vermekte.

İngiltere Gençlik Adalet Sisteminde hizmet kuruluşları olarak sayılanları ise aşağıdaki gibi gruplayabiliriz:

- Ülke çapında sayıları 158’e ulaşan Gençliği Suçtan Koruma Ekibi (Youth Offending Team- YOT (bundan sonra kısaca “ekip” olarak anılacak). Bu ekiplerin yerel ortakları olan polis, denetimli serbestlik hizmetleri, yerel yönetim çocuk hizmetleri ve sağlık hizmetleri;
- Emniyet Müdürleri ve polis kuvvetleri;
- Kraliyet Savcılık Hizmetleri;
- Mahkemeler;

- Güvenli konut tedarikçileri; bunlar 18 yaşın altındakiler için, Genç Suçlular Enstitüleri (Youth Offenders Institution), Güvenli Eğitim Merkezleri (Secure Training Centres) ve güvenli çocuk evleridir.

B) Gençlik Adalet Kurulu (YJB)

Kurul, özerk bir denetleyici-düzenleyici kamu organıdır. Kurul üyeleri ve başkanı, Adalet Bakanlığı tarafından atanır. Kurul'un oluşturulması kararı, 1998 tarihli Suç ve İtaatsizlik Yasasına (Crime and Disorder Act) dayanır. Kanununun 41. maddesi Kurul'un genel yapısı ve işlevini belirler. Kurul'un bütçesi Adalet Bakanlığı tarafından kısmi olarak desteklenir. Aynı zamanda, İçişleri Bakanlığı diye tercüme edebileceğimiz -Home Office (göç, terörle mücadele, polis, uyuşturucu politikaları ile ilgili bakanlık) ve Eğitim Bakanlığı tarafından da finanse edilir.

Kurul'un Gençlik Adalet Sisteminin stratejik hedeflerinin hayata geçirilmesi, insan kaynağı ve diğer kaynakların etkin yönetiminin sağlanması konularında kurumsal sorumluluğu bulunur.

Kurul üyeleri genellikle Gençlik Adalet Sisteminde gönüllü olarak çalışmış tecrübeli kişilerden oluşuyor. Bu kişiler çok farklı meslek gruplarından gelmekte. Örneğin özel sektörde muhasebeci olarak çalışmış ancak aynı zamanda ceza adaleti ve güvenlik hizmeti konusunda ulusal ve uluslararası alanda tecrübesi olan bir sivil toplum gönüllüsü üyesi olduğu gibi sağlık alanında yönetici olarak çalışmış tecrübeli bir doktor ya da emekli Gençlik Mahkemesi Hakimi de üyeler arasında yer alabiliyor.

Bu kurul üyeliğinde de sistemde yer alan diğer kurul(m)ların üyeliklerinde olduğu gibi yetişmiş uzman personel kaynağını büyük ölçüde sivil toplum gönüllüleri oluşturuyor.

Kurul'un oluşturulmasındaki temel amaç ülkedeki gençlik adalet sistemini denetleyecek ve yönetecek bir yapı oluşturmak. Kurul'un misyonu, resmi sitesinde ve tanıtım broşürlerinde "gençlerin başarılı ve suçtan uzak bir yaşam sürmelerini sağlamak amacıyla, gençlere ihtiyaçları olan desteğin verildiği, daha çok suçlunun yakalandığı ve suçluların işledikleri suçun hesabını verdiği, etkin bir gençlik adalet sistemini mümkün kılmak" olarak tanımlanıyor.

Farklı politika belgelerinde toplumun korunması ve mağdurlara daha iyi destek verilmesi de amaçlar arasında sayılıyor.

Kurulun yoğunlaştığı faaliyet aslında İngiltere ve Galler’de gençlik adalet sisteminin yürütülmesinde görev alan kurumları denetlemek. Sistemin işleyip işlemediğini gösteren parametre yani hem sistemin hem de Kurul’un başarısını belirleyen ise 18 yaş altı çocuk ve gençlerin işlediği suç ve mükerrer suçluluk oranlarının düşmesi. Son derece kapsamlı misyonu nedeniyle Kurul, gençlerin kapatıldıkları kurumların güvenli ve çocuk dostu olmasını sağlamaktan başlayıp gençleri suça sürükleyen nedenlerle de mücadele etmeye kadar uzanan geniş bir görev listesine sahip. Kurulun kurumsal sorumluluğu asıl olarak “ekipleri” (Gençliği Suçtan Koruma Ekipleri’ni) ve güvenli-kapalı kurumları kapsamakta.

Kurulun, siyasi iradeye karşı en genel anlamıyla Gençlik Adalet Sistemi’nin iyi yönetiminden sorumlu olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Bu sorumluluğu Kurul birden çok biçimde yerine getiriyor. Örneğin Kurul, Sistem’deki etkili ve verimli uygulamaları ve programları belirleyerek kamu kurumu veya sivil toplum tarafından yürütüldüğüne bakmaksızın desteklemekte.

Kurul, hedeflerini gerçekleştirmek için akademik araştırmaların gelişimini de desteklemekte. Bu doğrultuda, rehabilitasyon programlarının etkinliği veya müdahalelerin sonuçları üzerine gerçekleştirilen spesifik araştırmalara destek sağlandığı gibi çocuğu suça iten nedenler gibi, çocuk suçluluğuna ilişkin daha kapsamlı sosyolojik incelemelere de finansal destek sağlanmakta.

Akademideki araştırmalar ile uygulayıcıların arasındaki köprü kurarak araştırma sonuçlarının yönetici ve uygulayıcılara ulaştırılmasını da Kurul sağlamakta.

Suçla karıştıklarına dair hüküm kurulup kurum gözetimine karar verilen gençler Güvenli Çocuk Evleri (Secure Children’s Home), Güvenli Eğitim Merkezleri (Secure Training Center) ya da Genç Suçlular Kurumları’nda (Youth Offender Institution) bulundurulurlar.

Kurul, diğer görevlerinin yanı sıra, genç insanların, yukarıda bahsi geçen kurumlara yerleştirilmesinden de sorumlu. Genellikle,

10-15 yaş aralığındakiler Güvenli Çocuk Evleri'ne yerleştirilirken, 15 yaş üstü çocuklar ya Güvenli Eğitim Merkezlerine ya da Genç Suçlular Kurumlarına yerleştirilirler. 17 yaşındaki kız çocuklarının ise genel olarak Genç Suçlular Kurumları'na yerleştirildiğini görüyoruz. İngiltere'de şu an 8 adet Genç Suçlular Kurumu bulunmakta. Bunların içinde 3 birim kız çocuklarına ayrılmış durumda.

Birden çok belge ve düzenlemede sayıldığı için dağınık gibi görünen Kurul'un görev ve yetkilerini aşağıdaki gibi gruplayabiliriz:

- 1- Gençlik Adalet Hizmeti için genel politikaların belirlenmesi konusunda Bakanlara tavsiyelerde bulunmak;
- 2- Gençlik adalet sisteminin performansını denetlemek,
- 3- Etkin uygulamaları saptamak ve bunların yaygınlaştırılmasını teşvik etmek;
- 4- Etkin uygulamaların gelişmesini desteklemek amacıyla yerel yönetimlere ve diğer kuruluşlara ödenek sağlamak;
- 5- Akademik araştırma yapılmasını teşvik etmek, yapılan araştırmalara finansal destek sağlamak, bu alanda yayımlar yapmak ve bilgilerin yayılmasını sağlamak;
- 6- Mahkemelerin tutukluluk halinin devamına karar verdiği veya hapis cezası verdiği gençler için güvenli konaklama yerlerini oluşturmak, bu yerlerin Çocuk Adalet Sistemi'nin standartlarına uygun yönetilmesini sağlamak.

Önemle vurgulanması gereken husus Kurul'un yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından verilen hizmet ağının, ülke çapında standartlarını belirleyip denetimini yaptığıdır. Bu açıklamalar açıkça ortaya koymaktadır ki İngiltere'de Gençlik Adalet Sistemi, kamu kurumu, sivil toplum ve özel sektörden birçok aktörün oluşturduğu bir network. Bu aktörlerden birçoğu ise yargısal-idari karma yetkilerle donatılmış durumda.

Kurul'un genel merkezi Londra'da. Ancak İngiltere ve Galler bürolarında "ekipler" ile birlikte çalışan yerel birimler bulunuyor. Kurul'un başkanı (Mart 2014 tarihinden beri Lord Tom McNally) ve kurulun on üyesinin atanması Adalet Bakanı tarafından yapılır. Kurul'un personeli ise bizzat Kurul üyeleri tarafından seçilmekte. Personelin iş de-

neyimi genelde sosyal hizmetler ve adalet sistemine ilişkin. Gençleri Suçtan Koruma, Çocuk Koruma, Polis ve Güvenlik, Denetimli Serbestlik, Hapishane Hizmetleri gibi alanlardan ve sivil toplum kuruluşlarından deneyimli kişilerle kurul üyeleri mülakat yaparak personeli istihdam etmekte. Personelin maaş ve prim ödemelerine Kurul üyeleri, performans ve kıdem gibi hususları göz önünde tutarak karar verme inisiyatifine sahip.

Kurul'u somut faaliyetlerine bakarak daha yakından tanımaya çalışalım. Kurul'un son on yıllık faaliyetleri arasında temel başarı olarak sayılan hususların başında gençlerin yeniden suç işleme risk faktörlerinin ve erken müdahale ihtiyaçlarının tek tek incelenmesini mümkün kılan bir ölçek olan "ilk değerlendirme çerçevesi" şeklinde tercüme edebileceğimiz "Asset'in geliştirilmesi için akademisyenlerle birlikte yürütülen çalışma gelmekte. Bu çalışma kapsamında hazırlanan 'AssetPlus' adı verilen Asset'in yeni versiyonununun 2014 yılında uygulamaya konduğunu görüyoruz.

Kurul, 'Assetplus' ölçeğinin geliştirilmesinde olduğu gibi Gençlik Rehabilitasyon Müdahale Emri (Youth Rehabilitation Order) modelini geliştirirken, Gençleri Suçtan Koruma Ekibi için etkin uygulama rehberi hazırlarken hep aynı çalışma yöntemini benimsemiş ve Üniversitelerle sürekli protokol ve işbirliği panelleri oluşturmuş.

Bir diğer başarı olarak işaretlenen faaliyet, Yoğun Gözetim ve Takip Programı (Intensive Supervision and Surveillance Programme), Yoğun Koruyucu Aile uygulaması (Intensive Fostering) gibi örneklerini sayabileceğimiz, hapis cezasına güçlü bir alternatif teşkil eden, kanıta dayalı müdahale yöntemlerini esas alan proje ve programlara yatırım yapılması.

Güvenli Okul Ortaklığı (Safer Schools Partnerships) uygulaması ile Gençlik Adalet Sisteminde onarıcı adaletin kullanımının teşvik edilmesi çalışması da Kurul'un başarılı uygulamaları arasında.

Kamuyunda başarı örnekleri arasında sayılsa da bu uygulamaların bazı sonuçlarının eleştirildiğini görüyoruz.

Dikkat çeken husus, paylaşılan program ve projelerin birden çok partnerle yürütülen çalışmalar olduğu. Nitekim Kurul'un tartışılmayan başarısı, farklı organlar ve kurumlar arasında ortak işbir-

liği oluşturması, bunları sürekli hale getirebilmiş olması diyebiliriz. Gençlerle yapılan çalışmalarda alınan sonuçların iyileştirilmesi amacıyla, yerel yönetim kuruluşlarını ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirerek, yerel bazda “Gençleri Yeniden Topluma Kazandırma Konsorsiyumu”nun kurulması, Kurul’un koordinasyonu sağlamak alanında en önemli çalışması olarak gösterilmekte.

Kurul, sistemin bilgi paylaşımı yoluyla koordinasyonu alanında da rol üstlenmiş. Kurul’un tüm sistem içerisinde bilgi paylaşımını, *Genç Adalet Sisteminin Şebekelendirilmesi Bilgi İletişim Programı* (Wiring Up Youth Justice), aracılığıyla sağlamak için çalışmalar yürüttüğünü yine Kurul yayınlarından öğreniyoruz.

Gençlik Adalet Sistemine giren gençlerin sayılarını azaltmak amacıyla, önleme stratejisinin bir parçası olarak, hedefleri belirlenen ve iyi yönetilen erken müdahale programlarının başlatılması da Kurul’un faaliyet raporlarında göze çarpıyor. Bu misyonu yerine getirebilmek için uygulanan programlar arasında Gençlik Kaynaştırma Paneli, Gençlik Kaynaştırma ve Destek Paneli (Youth Inclusion Panels and Youth Inclusion and Support Panels) başarı örneği olarak sayılıyor.

Kurul’un suçu önleme, yargılamada gençlere destek verme ile sınırlı kalmayan faaliyet alanları yukarıda değindiğimiz üzere, infaz aşamasını da içermekte. Yaptırım uygulanan ve kurum gözetiminde tutulan gençlerin hapisnede yetişkinlerden ayrı tutulmaları ve yaşlarına uygun koşulların sağlanması; hapisnelerde koruma amaçlı gözden geçirme yapılması, hapisnelerde sosyal hizmet memuru görevlendirilmesi ve gençlere savunuculuk hizmetinin verilmesi gibi reform programlarının uygulanması da Kurul’un çalışmaları arasında. Rainsbrook Güvenli Eğitim Merkezinde (Secure Training Centre) anne ve bebek ünitesi, Wetherby ve Hindley Genç Suçlular Enstitüsünde (Young Offenders Institution) karmaşık ihtiyaçları olan gençlere yönelik üniteler gibi ceza infaz kurumlarında uzman rehabilitasyon ünitelerin açılmasını Kurul faaliyet raporuna eklemiştir.

Kurum gözetiminde tutulan gençlerle ilgili hali hazırda yürütülen bir diğer önemli çalışmanın hapisnelerde tutulan bütün kız çocuklarının, hapisnede sisteminden çıkarılarak alternatif konaklama yerlerine yerleştirilmeleri olduğunu yine Kurul yöneticileri vurgulamaktalar. Ayrıca Kurul, hapisnelerde tutulan tüm gençlere verilen

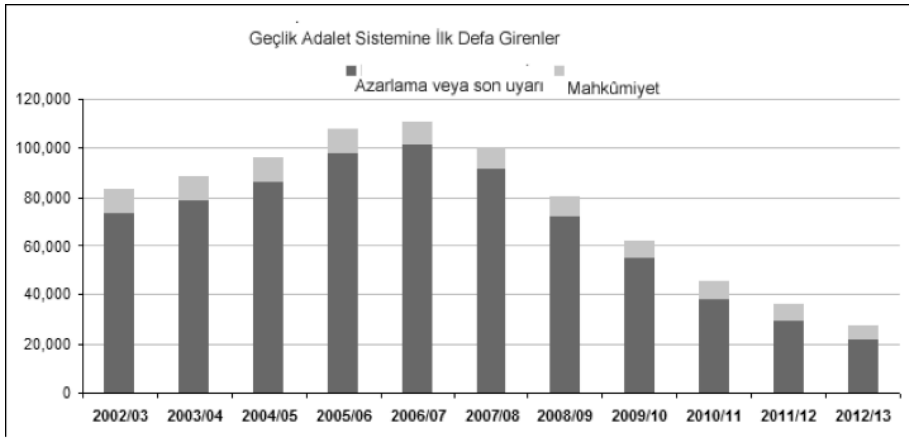
sağlık hizmetlerinde standartların oluşturulması konusunda da faaliyet göstermekte.

Bu makalenin sınırlı kapsamında Kurul'un ön plana çıkan bazı uygulama ve programlarını örnek olarak verdik. Bazılarına atıf verdiğimiz eleştirel çalışmalarda da görüleceği gibi Kurul'un başarı öyküsü olarak görülen bir uygulaması farklı yaklaşımlardan başarısızlık olarak görülüp eleştirilebilmekte. Hatta bu tartışma istatistikler üzerinden de sürdürülmekte. Kurul'un Gençlik Adalet Sistemindeki performansı ölçmek için kullandığı temel parametrelere ve bu parametrelere ilişkin son on yılın istatistiklerine bakarak Kurul üzerine yürütülen tartışmayı daha yakından izleyelim:

- Azarlama, son uyarı gibi yaptırımlar veya mahkûmiyet olarak Gençlik Adalet Sistemine ilk defa girişi yapan 10 - 17 yaş (18 yaşını doldurmamış) aralığındakilerin sayısı;
- Yeniden suç işleyen ve suçu sabit bulunmuş gençlerin oranı; yeniden suça karışan gençlerin oranı ve suç işleme sıklığı (her suçlu için yeniden suç işleme ortalaması);
- Her bin kişide 10-18 yaş aralığında kapalı kurum gözetimine tabi olanların sayısı

Bu parametrelerin yıllara göre dağılımına baktığımızda karşımıza şu üç grafik çıkıyor:

Grafik 1: Gençlik Adalet Sistemine İlk Defa Giriş Yapanlar

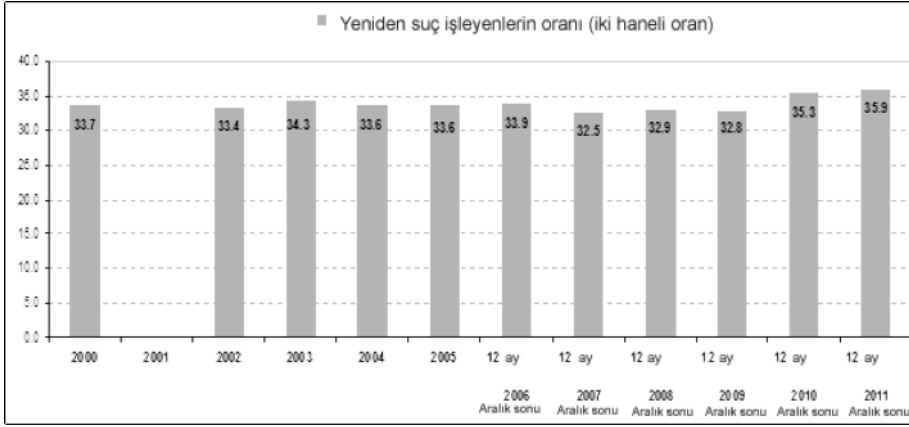

2002/03 döneminde ilk defa gençlik adalet sistemine giriş yapan 18 yaşın altındaki genç sayısı 83,000 civarındayken 2012/13 döneminde ilk defa ceza adalet sistemine girenlerin sayısı 28,000 rakamıyla karşılaştırıldığında, %67'lik önemli bir düşüş görülmekte.

İlk defa sisteme girenlerin sayısının aşağıdaki yöntemler kullanılarak düşürüldüğü Kurul yöneticileri tarafından ifade edilmekte:

- Konuya yoğun odaklanma;
- Birçok kuruluşun bir araya gelerek gençlerin suç işlemelerini önlemek amacıyla yaptıkları ortak çalışmalar;
- “Toplum İçinde Çekilen Ceza” uygulamaları, “Gençlik Rehabilitasyon Müdahale Emri” gibi, klasik yargılama sisteminin dışındaki alternatif metotların kullanılması;
- Polisin uygulamalarında yapılan değişikliklerden özellikle, “polisin, adaletin karşısına çıkarması gereken suçlu sayısı” ile ilgili konulan stratejik hedeflerin kaldırılmasının da etkili olduğu düşünülmekte.

Grafik 2: Gençlerin Yeniden Suç İşleme Oranı

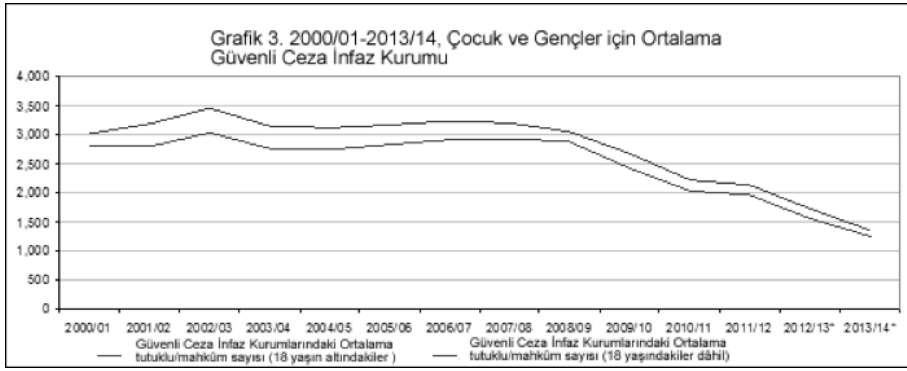

2011 yılı Ocak-Aralık döneminde, ihtar verilen, mahkûmiyet verilen veya haptisten salıverilen gençlerin sayısı 77,000 civarındadır. 27,000 civarında genç, haklarında verilen mahkeme emrinin sona ermesinin ardından, 12 ay içerisinde yeniden bir suç işlemiştir. Bu % 35,9 oranında suçu sabit bulunan yeniden suç işleme oranını göstermektedir. Önceki 12 ay ile karşılaştırıldığında % 0,6 oranında bir artışı, 2000 yılından itibaren de % 2,2 oranında bir artışı göstermektedir.

Son birkaç yıl içerisinde yeniden suç işleyen gençlerin oranında genel bir artış görülürken, Kurul açıkladığı daha ayrıntılı istatistiklerde haklarında mahkeme dışı ceza uygulama kararı verilenlerin yeniden suç işlemesinde düşüş olduğuna dikkat çekiyor.

Bu gruptaki (toplum içinde çekilen ceza ve/veya Gençlik Rehabilitasyon Müdahale Emri uygulanan gençlerdeki) tekerrür oranındaki azalmayı Kurul, başvuru alternatif yöntemlerin başarısı olarak yorumluyor.

Grafik 3: Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumlarındaki Ortalama Nüfus

Kapalı kurumda bulunan 18 yaşın altındaki gençlerin sayısında % 56 oranında düşüş görülmekte. Kasım 2000 tarihi itibariyle hapis hanedeki genç sayısı 2,812 ve Kasım 2013 tarihi itibariyle de 1,229 olarak belirlenmiştir. Hapishanelerdeki gençlerin sayısında görülen önemli düşüş son dört yıl içinde meydana gelmiştir. Hapishanedeki genç sayısının en yüksek olduğu Ekim 2002 tarihinde bu sayı 3,200 olarak belirlenmiştir. Bu azalma sayesinde, Kurul üyeleri bazı güvenli ceza infaz kurumlarını kapatarak, önemli ölçüde tasarruf yapabildiklerini dile getiriyorlar. Özellikle kapalı kurumda tutulan çocuk sayısının İngiltere’de Avrupa ortalamasının üstünde olması BM, AB uzman komisyonlarınca sık sık eleştirilere konu olmuştur. Kurul’un özellikle bu konuya yoğunlaşmasında bu eleştirilerin rol oynadığı düşünülebilir.

Kurul’un Gençlik Adalet Hizmetinin denetlenmesi fonksiyonunu yerine getirirken ne gibi roller üstlendiğine bakarsak; Gençliği Suçtan Koruma Ekibinin verdiği hizmetin geliştirilmesini desteklemek amacıyla, “etkin uygulama ödeneği” sağlamakta. Hizmetin yerel seviyede yürütülmesini güçlendirmek amacı ve gündemi doğrultusunda,

Kurulun performans denetimine ve alınan sonucun iyileştirilmesinin yönetimine yaklaşımı, risk temellidir ve merkezden gelen talimatların azaltılmasına dayanmaktadır. Sistemin öncelik verdiği iyileştirme-rehabilitasyon faaliyetlerine daha fazla olanak sağlandığı ve teşvik edildiği ilgili dokümanlarda özellikle vurgulanıyor.

Anlaşıldığı üzere performansın iyileştirilmesi için gerekli araçlar ve kaynakların sağlanmasından da Kurul sorumlu. Kurul, kaynakların en çok ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirilmesini sağlamak amacıyla, her üç ayda bir, Ekiplerin performanslarını değerlendirip sonuçları takip etmekte. Kurul'un yürüttüğü denetimin dışında performans ölçme değerlendirme konusunda yeni bir aracın da uygulamaya konduğunu görüyoruz. Bu uygulamaya göre ekip çalışanları "Meslektaş Performans Değerlendirme Programı" kapsamında gönüllü olarak birbirlerinin performanslarını değerlendirmekteler. Ekip personeline, etkin uygulamaların paylaşımı ve hizmetteki iyileşmeyi saptama konularında olduğu gibi birbirlerinin performanslarını değerlendirme konusunda da gereken destek ve eğitimin Kurul tarafından verildiğini öğreniyoruz.

Kurul'un misyonu içerisinde özellikle ön plana çıkan hedefin gençlerin yeniden suç işlemesinin önlenmesi olduğunu söyleyebiliriz. Önleme misyonu kapsamında yürütülen çalışmalardan bazıları cezaevinden çıkan gençlerin yeniden topluma kazandırılması için destek programları. Örneğin "*Genç Hapishanelerinin Dönüştürülmesi*" programının bir parçası olarak, bir çalışma grubunun geliştirildiğini, bu çalışma grubunun "*gençleri yeniden topluma kazandırma konsorsiyumu*"nu oluşturduğunu öğreniyoruz. Bu konsorsiyumun aktivitelerinin hapis-haneden salıverildikten sonra gençlere uygun konuta erişim, istihdam ve sağlık hizmetleri sağlamak ve bu şekilde gençlerin yeniden suç işleme oranlarını azaltmak olarak sayıldığını özellikle bu kapsamdaki çalışmalara Kurul'un Galler'deki, "*Cymru Gençleri Yeniden Topluma Kazandırma Programı*" çerçevesinde yürüttüğü çalışmaların örnek verildiğini faaliyet raporlarında görüyoruz.

Kurul'un bir başka önemli faaliyet alanı, gençlik adalet sisteminin yetişkin adalet sistemine geçiş sürecinde ortaya çıkmakta. 18 yaşını dolduran gençlerin, genç adalet sisteminden yetişkin adalet sistemine geçişlerindeki düzenleme ve uygulamayı iyileştirmek amacıyla

Kurul bir programa öncülük etmekte. Buradaki amacın, gençlerin bir sistemden diğerine geçişlerinin koordineli bir yöntemle yapılarak risklerin daha iyi yönetilmesi ve gençlerin daha çok korunması olduğu belirtiliyor. Devlet kurumları, gönüllü hizmet sektörü-sivil toplum kuruluşları, Gençliği Suçtan Koruma Ekipleri ve denetimli serbestlik kurumlarını bir araya getiren Kurul, gençlerin dosyalarının Gençliği Suçtan Koruma Ekibinden yetişkin denetimli serbestlik kurumlarına, nasıl transfer edilebilecekleri hakkında, ülke genelinde bir sistemin geliştirilmesi amacıyla işbirliğini oluşturmuş durumda. Bu konuda bilgi paylaşımını iyileştirmek amacıyla internet odaklı “Gençlikten Yetişkinliğe” isimli bir portal geliştirildiğini, ayrıca devlet kurumları arasındaki bilgi ve deneyim paylaşımı için ve ortak çalışmaların artırılması amacıyla, “Gençlikten Yetişkinliğe Geçiş Forumu”nun kurulduğunu raporlardan öğreniyoruz.

Kurul’un raporundan öğrendiğimiz kadarıyla hapisanedeki geçişin yönetilmesini düzenleyen bir protokolün ve yeni Hapishane Hizmetleri Talimatlarının (Prison Service Instruction) geliştirilmesi üzerinde hali hazırda çalışan Ulusal Suçluları Yönetim Hizmetleri (National Offender Management Service) ile Kurul birlikte çalışmakta.

Kurul’un yerel seviyede verilen hizmetler üzerindeki çatı kuruluş olma rolü o bölgeye özgü sorunlara yönelik yerel birimler tarafından geliştirilmiş özgün programlara destek vermek suretiyle de gerçekleşmekte. Örneğin; ülkenin bazı kısımlarında görülen çete suçlarına yönelik yerel çalışmalara Kurul’un kaynak aktardığını ve koordinasyonu sağladığını görüyoruz. Bu kapsamda:

- Londra’nın beş ilçesinde uygulanan “Çete Müdahale Pilot Projesi”nin desteklenmesi;
- Çetelerle ilgili verilen ihtiyati tedbir kararlarının uygulanmasında Gençliği Suçtan Koruma Ekiplerinin desteklenmesi;
- Güvenli ceza infaz kurumlarında meydana gelen çete olaylarının iyi anlaşılması ve onlarla mücadele amacıyla, uzmanların ortak değerlendirme yapacağı programların başlatılması;
- En iyi uygulamaların desteklenmesi amacıyla, Gençliği Suçtan Koruma Ekipleri, polis ve bu alanda çalışmalar yapan diğer kuruluşlarla birlikte, çetelerle ilgili bölgesel forumların düzenlenmesi;

- İngiltere ve Galler’de yüzü aşkın Gençliği Suçtan Koruma Ekibiyle ve Genç Suçlular Enstitüleriyle, bıçakla işlenen suçların önlenmesine yönelik programların geliştirilmesi gibi faaliyetler yine raporda yer almakta.

Kurul’un “Gençlik Adalet Sistemi”nin yönetiminden sorumlu bir organ olarak tasarlanması, aktarmaya çalıştığımız yapıyı özgün kılan en önemli nokta. Ancak en az Kurul kadar özgün ve bu yüzden yakından incelenmeyi hak eden bir başka örgüt Gençliği Suçtan Koruma Ekipleri. İzleyen başlığımızda önce bu ekiplere ilişkin genel açıklamalara yer vereceğiz, sonraki başlıkta ise Londra Hammersmith & Fullham, Westminster ve Kensington & Chelsea Gençliği Suçtan Koruma Ekibini yakından tanıyacağız.

C) Gençlik Adalet Hizmetlerinin Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Görülmesi: Gençliği Suçtan Koruma Ekipleri (YOUTH OFFENDING TEAMS -YOT)

Ekiplere ilişkin aşağıda yapacağımız genel açıklamaları anlamlı bir çerçeveye oturtacak bilgiyi baştan vermek gerekiyor. Adalet Hizmetleri İngiltere ve Galler’de yerel yönetimler eliyle verilmekte. Yani Belediyeler suçu önlemek, suçta tekerrürü azaltmak, suça karışan gençlere rehabilitasyon hizmeti vermek konusunda önemli bir rol üstleniyor. O ilçe/ilde azalan suç ve suçluluk oranları Belediye yönetiminin yeniden seçilmesinde etkili oluyor ve Belediye yönetimine talip olan politikacıların seçim propagandalarında bu oranlar ve bu alanda yürütülen faaliyetler (hatta bu konuya ayrılan bütçe) geniş yer alıyor.

Ekipler, resmi dökümanlarda “yerel partnerlik organizasyonları” olarak tanımlanıyor.

Her yerel yönetim kendi bölgelerinde, partner kurumlarla beraber ekipleri oluşturmaktan sorumlu. Bu partnerler: kolluk, mahkemeler ve sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler, çocuk koruma hizmetleri, eğitim hizmetleri veren kurumlar. Ekipler, çalıştıkları bölgelerde hizmet veren toplum gönüllülerini de bünyelerine katmak durumunda. İngiltere’deki adalet hizmetlerinin yürütülmesine hakim olan ön kabul, gönüllülerin bazı ulaşılması zor, genç insanlara ulaşabilmede daha etkili ve başarılı oldukları yönünde.

Dolayısıyla ekipleri oluşturan en önemli partner sivil toplum gönüllüleri olmakta. Ekipler Nisan 2000'den beri hizmet veriyor. Şu anda ülke genelinde ekiplerin sayısı 158'e ulaşmış durumda. Her ekipte, o bölgenin ihtiyacına göre değişse de, sosyal çalışmacılar, polis, denetimli serbestlik görevlileri, eğitim ve sağlık alanında çalışanlardan oluşan bir kadro var. Partnerlerin ekipler olarak görev yaparken hukuki sorumluluklarının sınırlarını, 1998 tarihli Suç ve İtaatsizlik Kanunu'nun (Crime and Disorder) 38/1-2 fıkraları net bir şekilde çizmiş. Ekipler üst düzey bir yönetici tarafından yönetilmekte ve aynı zamanda bir yönetim kurulu tarafından da denetlenmekte. Bu yönetim kurulu, ekipleri oluşturan partner kurum ve kuruluşların üst düzey temsilcilerinden oluşuyor ve özellikle ekiplerin hukuki fonksiyonların ifasında performansını ve harcamalarını denetliyor.

Yerel yönetimlerin ekiplerin hizmetlerine ilişkin sorumlulukları da aynı kanunun 39/1 maddesinde tanımlanmıştır. Kanun gençlik adalet hizmetlerinin yerel ihtiyaca uygun bir şekilde yürütülmesini güvence altına almak amacıyla yerel yönetimlerin partner olarak sayılan kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmasını zorunlu kılmakta.

Ekiplerin hayata geçmesi ile ceza adalet sistemine giren genç sayısında görülen azalmanın yanı sıra kuruma kapatılma sayısı da azalmış. Bu azalmayı ekiplerin yerel bazda risk oluşturan gençlerle birebir yürüttüğü "özgün soruna, özgün ihtiyaçlara odaklanan çalışma yöntemi" ne bağlayan yorumlar çoğunlukta.

Böyle sonuçlar alındıkça Ekiplerin kaynakları "Yoğun Gözetim ve Destek" ve "Topluma Yeniden Kazandırma" programlarına yoğunlaştırılmış. Yerel yönetim yapısı içinde, ekipler Toplumsal Güvenlik Partnerliği ve Çocuk Koruma Hizmetlerini kapsayan iki stratejinin birleştirilmesinde önemli rol oynamakta. Ekipler genellikle kendilerini bu iki strateji arasında bir köprü görevi yaparken bulmakta. Ayrıca, yerel yönetimler bünyesindeki çocuk koruma hizmetlerinin verilmesinin geliştirilmesinde, Kraliyet Savcılık Hizmetlerinin önceliklerinin tümüyle göz önünde bulundurulmasını sağlamak amacıyla aracı kuruluş görevi de görüyorlar.

Bu bağlamda faaliyetleri şöyle sıralanıyor:

- Sahada vaka çalışması yapmak, vakayı değerlendirmek, müdaha-

le planı hazırlamak, gerektiğinde müdahale etmek, mahkemeye tavsiyelerde bulunmak;

- Yerel Yönetim nezdindeki Çocuk Koruma Kuruluna katkı sağlama;
- Çok-kuruluşlu Kamuyu Koruma çalışmalarına katkı sağlama;
- Yerel Ceza Adalet Kurulu'nun çalışmalarına katkı sağlama;
- Gençlik mahkemeleri nezdinde bir ofis açma ve sürekli personel istihdam etme

Ekiplerin denetlenmesinde her ne kadar her ekibin yönetim kurulunun rolü olsa da performans değerlendirmesinde başrolde Kurul'u görüyoruz. Kurul performans değerlendirmesini daha önce de değindiğimiz üç önemli parametreye göre yapmakta:

1. İlk defa adalet sistemine giren genç sayısı,
2. Hapishanede kalma süresi ve hapishaneye kapatılan genç sayısı,
3. Yeniden suç işleme oranları.

Performansla ilgili değerlendirmeler üç ayda bir yapılıyor. Ayrıca bu değerlendirmeler Kraliyet Denetimli Serbestlik Hizmetler Müfettişliği'nin, Eğitim ve Öğretim Standartları Ofisinin, ekip yönetim kurulunun yaptığı denetimlerden edinilen ve Kurul'un bazı alanlarda bizzat edindiği (örnek: elektronik gözetleme) başka verilerle de karşılaştırılıp destekleniyor. Performansın endişe verici olduğunun saptandığı durumlarda bu bilgi paylaşılmakta ve Ekip inceleme altına alınmakta. Yapılan soruşturma sonucunda gerek duyulursa Kurul tarafından destek/müdahale önerilir.

Bu genel açıklamaların ardından Hammersmith&Fullham, Westminster ve Kensington & Chelsea yerel yönetimlerinin birleşerek verdiği hizmeti ve Ekip örneğini ilerleyen başlıklarda aktaracağız.

1) Hammersmith & Fulham Gençleri Suçtan Koruma Hizmetleri

Hammersmith ve Fulham Londra'daki 32 yerel yönetim bölgesinden birisidir. Hammersmith & Fullham, Westminster ve Kensington & Chelsea yerel yönetimleri, bu üç bölgede, gençlik adalet hizmetleri

alanındaki yasal sorumluluklarını yerine getirmek ve hizmeti tek bir çatı altında vermek için bir anlaşma yapmışlar. Üç yerel yönetim 2011 yılında kurulan bu birleşmiş yapı ile sadece gençlik adalet sistemi hizmetlerini değil aynı zamanda yerel yönetimlerin verdiği diğer sosyal hizmet niteliğindeki hizmetleri de vermekte.

Bu bölgede verilen Gençlik Adalet Hizmetine ilişkin açıklamalarda sıkça vurgulanan husus - aslında Londra'nın birçok bölgesinde olduğu gibi- Hammersmith & Fullham bölgesinin etnik çeşitliliğin gözlemlendiği bir bölge olduğu. Verilen rakamlara göre 10-18 yaş aralığındaki nüfusun üçte birinden fazlası etnik azınlık toplumundan. Afrikalı gençler en büyük etnik grubu oluşturmaktalar. Yetkililer, Hammersmith&Fullham bölgesinde suç işleyenlerin içinde en yüksek sayıların bu gençlere ait olduğunu bu nedenle bu bölgede yürütülen hizmetin ve geliştirilen programların bu gençlerin ihtiyaç ve dezavantajına odaklandığını aktardılar.

Verilen hizmet için bu üç yerel yönetim bölgesine özel değerlendirmelere devam edersek; "Mahkeme Gözden Geçirme Paneli"nin haftalık değerlendirmeler yapmasının iyi tesis edilmiş bir önleme hizmeti olduğunu görüyoruz.

Gençlik Adalet hizmetlerinin denetlendiği raporda bu üç bölgede polis kuvvetleriyle yapılan işbirliği ve diversiyon yani klasik yargılama sistemi dışına yönlendirme uygulamasının sonucunda ilk defa suç işleyenlerin sayısında azalma sağlandığı ifade ediliyor.

Bu uygulamaların etnik gruba mensup gençlerin ceza adalet sisteminden uzaklaştırılmaları üzerinde olumlu etkisi olduğu ve topluma kazandırma hedefine de hizmet ettiği görüşü yöneticiler tarafından sık sık vurgulanıyor.

2) Hammersmith&Fullham, Westminster, Kensington & Chelsea Gençleri Suçtan Koruma Ekibi

Hammersmith&Fullham, Westminster, Kensington & Chelsea Ekibinde görev yapan 90 kişilik personel kadrosunun sosyal çalışmacılar, psikologlar, eğitimciler, sağlık görevlileri gibi çok farklı meslek gruplarından oluştuğunu görüyoruz. Personelin görev dağılımına bakarak ekibi daha iyi tanımaya çalışalım: Ekipte, mahkeme raporlarını

hazırlayan görevliler, zihin sağlığı sorunları bulunan çocuklar- gençler ile ilgili çalışmalar yapan uzmanlar, aile müdahale programlarını yürüten sosyal çalışmacılar, mağdur destek programı uzmanları, eğitim danışmanları, diversiyon kararlarını takip eden sosyal çalışmacılar, denetimli serbestlik görevlileri, sağlık personeli ve çocuk terapistleri, kariyer danışmanlığı yapan eğitimciler var. Ekibe intikal eden her genç için haftada 25 saatlik denetim programı hazırlanmakta ve gençlerin programa uymaları izlenmekte. Gençlerin karıştığı her suç işleme vakası polis tarafından bu merkeze bildirildikten sonra gençler için uygun müdahale programı hazırlanmakta. Bu Ekipte 9 vaka yöneticisi, 8 vaka yönetici yardımcısı ve 17 birim temsilcisi bulunuyor.

Ekibin çalışmaları gerçekten geniş bir uygulama alanına yayılmış durumda. Bu makalenin sınırlı kapsamında ekibi genel olarak tanıtırız özellikle Gençlik Adalet Sistemindeki kilit rol oynayan faaliyetlere odaklanmak faydalı olacak. Örneğin gençlerin ceza sistemine girmesine engel olmada kullanılan önemli bir araç olan diversiyon kararıyla uygulanmaya başlanan programda ekibin önemli bir görevi var. Mahkeme tarafından verilen diversiyon kararının ardından, ekibin vaka yöneticisi ve vaka yöneticisi yardımcısı gençle ilgili (yukarıdaki başlıklarda değinilen) *Asset* formlarını kullanarak genel değerlendirmeler ve sosyal inceleme raporları oluşturuyor. Bu raporların ardından ekipteki sosyal çalışmacılar vaka incelemesi için gereken diğer araştırmaları tamamlayıp, gencin ihtiyaçlarına, kişiliğine ve koşullarına özel müdahale planı oluşturuyor. Bu plana gencin uyumunu izleyen ve raporlayan uzman, vakayı en baştan beri yöneten vaka yöneticisi oluyor. Genç hakkında birden çok uzman inceleme ve çalışma yapsa da gencin muhatap olduğu ve süreci başından beri izleyen tek bir uzman oluyor. Bu süreç mahkemeye raporlar aracılığıyla aktarıldığı gibi haftalık panellerle de bilgi paylaşımı sürekli hale geliyor.

Mahkeme ile ekip arasındaki ilişkiler sadece bu paneller ve raporlar vasıtasıyla yürümüyor. Bazı suç ve suçluluk oranı yüksek olan bölgelerin gençlik mahkemelerinde ekibin daimi bir ofisi ve personeli bulunuyor.

Ekibin bir başka görevi mahkemenin verdiği Gençlik Rehabilitasyon Emrinin içeriğini oluşturan emir ve talimatlara (ihtar, ikaz, uzak durma kararı gibi) genç tarafından uyulup uyulmadığını, hazırlanan

gözetim ve rehabilite programına gencin ne kadar devam ettiğini mahkemeye rapor etmek ve bir sonraki yargısal karar için mahkemeye tavsiyede bulunmak. Gencin emir veya müdahale planına uyum sağlamadığı durumların mahkemeye bildirildiğini ve daha ağır bir tedbir uygulanması hatta gerekli görülürse cezai yaptırım uygulanması önerisinin de sunulduğunu görüyoruz. Diversiyon kararının ve özellikle ekibin bu kararın icrasındaki rolünün anlaşılabilmesi için kurum ziyareti sırasında inceleme imkanı bulduğum dosya ve vakalardan yararlanabiliriz:

“Örnek Vaka 1 – James

James (15), şu anda eğitim almıyor ve çalışmıyor. Bütün zamanını arkadaşlarıyla beraber geçiriyor. Bir gün James, arkadaşlarıyla beraber kalabalık bir alışveriş merkezinde, bir dükkândan hırsızlık yapmaya teşebbüs eder. Dükkânın güvenlik görevlisi, James ve arkadaşlarını dükkândan çıkarken durdurur. James’in arkadaşları kaçmayı başarır ancak James güvenlik görevlisi tarafından yakalanır. Olay yerine polis çağrılır, James gözaltına alındıktan sonra Polis karakoluna götürülür.

Polis, James’in babasını arar, James’in babası karakola gelir, James’in yaşı küçük olduğu için *Uygun Yetişkin* olarak babası kendisine refakat eder. Polis olayla ilgili James’i sorgular ve James dükkândan hırsızlık yaptığını itiraf eder. Polis resmi olarak iddiaları James’e okur ve onu tutuklar. Hemen sonra James’i şartlı olarak tahliye eder. Tahliye şartları gereği serbest olduğu sürede olay yeri olan alışveriş merkezine gitmeyecektir. Tahliye şartlarını ihlal ederse karşılaşacağı olası yaptırımlar konusunda bilgilendirilir ve kendisine şartlar yazılı olarak verilir. Bu olayla ilgili duruşma tarihi de James ve babası karakoldan ayrılmadan tespit edilerek kendisine bildirilir.

James Gençlik Mahkemesindeki duruşmaya babasıyla beraber gider. Gençliği Suçtan Koruma Ekibinden bir uzman da mahkemede hazır bulunmaktadır; James’in sabıkası olmadığı gibi ekipte de oluşturulmuş herhangi bir dosyası yoktur. James, hakkındaki suçlamaları mahkemede kabul eder. Gençlik Mahkemesi hâkimi, James’e vaktini nasıl geçirdiği, hayatta ne yapmak istediği ve Gençliği Suçtan Koruma Ekibinin hizmetlerinden faydalanıp faydalanmak istemediğine dair sorular sorar. Mahkeme, karar öncesi raporunu istemez ve James hakkında karar verir. Mahkeme, James’e, Diversiyon Kararı verir, altı aylık gözetim al-

ında olacağını anlatır. Ekip'teki ilk randevu hakkında kendisine bilgi verilir ve bu randevuya babasıyla birlikte gitmesi gerektiği belirtilir.

Bu randevuya geldiğinde James vaka yöneticisi ve kariyer danışmanı uzman ile görüşür. Kendisine meslek edindirme programları, iş ve çalışma imkânları konusunda broşürler verilir, seçenekler tanıtılır ve karar verebilmesini kolaylaştırmak için kurslara vaka yönetici yardımcısıyla beraber gerçekleştireceği gözlem ziyareti planlanır. Ekipteki sağlık personeli ve terapist ile gerçekleşecek görüşme için randevu tarihi verilir. Uzman, aileye ve James'in oturduğu mahalleye gerçekleştirdiği ziyaret sonucunda inceleme raporunu, sağlık personeli ve terapist ise James ile birlikte yaptığı seans sonucu değerlendirme raporunu James'in dosyasına ekler. James'in dosyasında haftalık panelde mahkeme ile paylaşılan izleme raporları bulunmakta ve bu raporlarda James'in hayatındaki risk analizi ve ihtiyaç değerlendirmesi de yapılmakta. James şu anda altı aylık gözetim kararının yarısında. Devam ettiği mesleki eğitim kurumlarından ve çalıştığı işlerden düzenli olarak gelen bildirimler dosyasında görülüyor.

II- İNGİLTERE VE GALLER ÇOCUK ADALET SİSTEMİNDE UYGULANAN ALTERNATİF TEDBİRLER VE YAPTIRIMLAR

Makalenin bu bölümünde İngiliz Adalet Sisteminin en az teşkilat yapısı ve örgütleri kadar özgün olan bir diğer unsuru, alternatif tedbir ve yaptırımları genel olarak incelenecek.

A) ADALET SİSTEMİNİN ÖNLEYİCİ MÜDAHALELERİ

İngiltere Gençlik Adalet Sisteminde yaptırım, müdahale, tedbir, emir, talimat, ceza kavramları Türkiye'deki Adalet Sisteminden farklı bağlamlarda ve içeriklerde kullanılmakta. Bu yüzden suç işlenmesinden önceki önleyici çalışmalar da sosyal programlar olmasına rağmen, adalet sistemi kapsamında gerçekleştirilen müdahaleler olarak değerlendirilmekte. Örneğin suç işlenmeden önce gerçekleştirilen ve önleyici çalışmalar olarak değerlendirilen her sosyal müdahale (örneğin suç işleme riski yüksek olan bölgelerde yaşayan çocuklara uygun eğitim ve sosyal imkânların araştırılarak çocuğa özgü eğitim planının hazırlanması) veya Güvenli Okullar Projesi, (okullarda suçun önlenmesi için yapılan çalışmalar) ya da Sosyal Aktiviteler Programı (tatillerde çocukların boş

zamanlarını olumlu faaliyetlerle geçirebilmeleri için yapılan faaliyetler) Adalet Sisteminin Önleyici Müdahaleleri olarak değerlendirilmekte.

B) SUÇA YÖNELEN ÇOCUKLAR HAKKINDAKİ MAHKEME DIŞI TEDBİRLER

Yine Adalet Sisteminin müdahale araçlarından sayılan ancak doğrudan mahkemelerden kaynaklanmayan uygulamalardan biri de suç işlendikten sonra genci ceza adalet sistemi dışında tutarak uygulanan alternatif tedbirlerdir. Bunlara genel olarak “Suç İşleyen Gençler Hakkında Mahkeme Dışı Uygulanan Tedbirler” adı verilmekte. Eğitim kurumlarında oluşturulan disiplin kurullarının verdiği ve uyguladığı tedbirler olduğu gibi uygulamada en fazla başvuru mahkeme dışı tedbiri kolluk vermekte. Polis tarafından verilen kınama tedbiri, uyarı tedbiri ve hafif para cezası, bunlara örnek. Yargılama yapılmaksızın işlendiği iddia edilen suçun derecelendirilmesi bu sistemin esasını teşkil etmekte. Derecelendirilmede suçla ilgili polis, suç türü ile suçtaki ağırlatıcı ve hafifletici nedenleri dikkate alarak 2, 3 ve 4 şeklinde puanlama yapmakta. Suçta puanlama sadece ilk kez suça karışan ve daha önce mahkemeye çıkarılmamış gençlerde uygulanabiliyor. Aşağıdaki Grafik 4’de ilk kez suç işleyen çocukların çok büyük bir oranının mahkeme dışı tedbirlerden uyarı ve kınamadan sonra suç işlemediği gösterilmekte. En hafif tedbir kınama ve onu uyarı tedbiri izliyor. Kınama tedbiri gencin sabıkasına işleniyor. Kınama tedbiri almış çocuğun ikinci kez yine puantaja göre hafif suç işlemesi halinde polis tarafından uyarı tedbirine karar verilebilmekte. Ancak bu tedbirde çocuk polis tarafından denetim altına alınmaktadır. Mahkeme dışı tedbirleri polisin uygulayabilmesinin ön şartı gencin suçunu kabul etmesi ve mağdurun şikâyetçi olmaması. Genç suçu işlediğini kabul etmezse müdahale programı uygulanmakta. Genç uyarıdan sonra bir başka suça karışırsa durum mahkemeye bildirilmekte. Polisin verdiği her tedbirden sonra 10 iş günü içinde ekip ilgili tedbir için özel hazırlanmış *Asset* formunu kullanarak genç hakkında rapor hazırlamak zorunda.

C) YARGILAMA DEVAM EDERKEN UYGULANABİLECEK YÖNLENDİRME TEDBİRLERİ

Mahkeme önüne çıkarılan gençler için duruşmalar devam ederken İngilizce “bail order” adı verilen bir tür şartlı salıverilme tedbiri uygulanmakta.

Bu tedbir kapsamında anti sosyal davranışlar gösteren gençler hakkında mahkeme, belirli bir yere gitmeyi veya belirli kişiyle görüşmeyi yasaklayabiliyor. Örneğin uyuşturucu madde ile yakalanan bir gencin uyuşturucu satıcılarının olduğu bilinen bölgelere belli saatten sonra gitmesini yasaklayan kısıtlama emirleri verilebilmekte. Yargılama devam ederken şartlı salıvermenin içeriği duruma göre ev hapsinde kalma veya günün belirli saatlerinde belirli yerlere gitmeme ve bazı toplantılara katılıp imza atma gibi yükümlülüklere katlanma olarak belirlenebilmekte.

D) YARGILAMA SONUNDA HÜKMEDİLEN YAPTIRIM VE TEDBİRLER

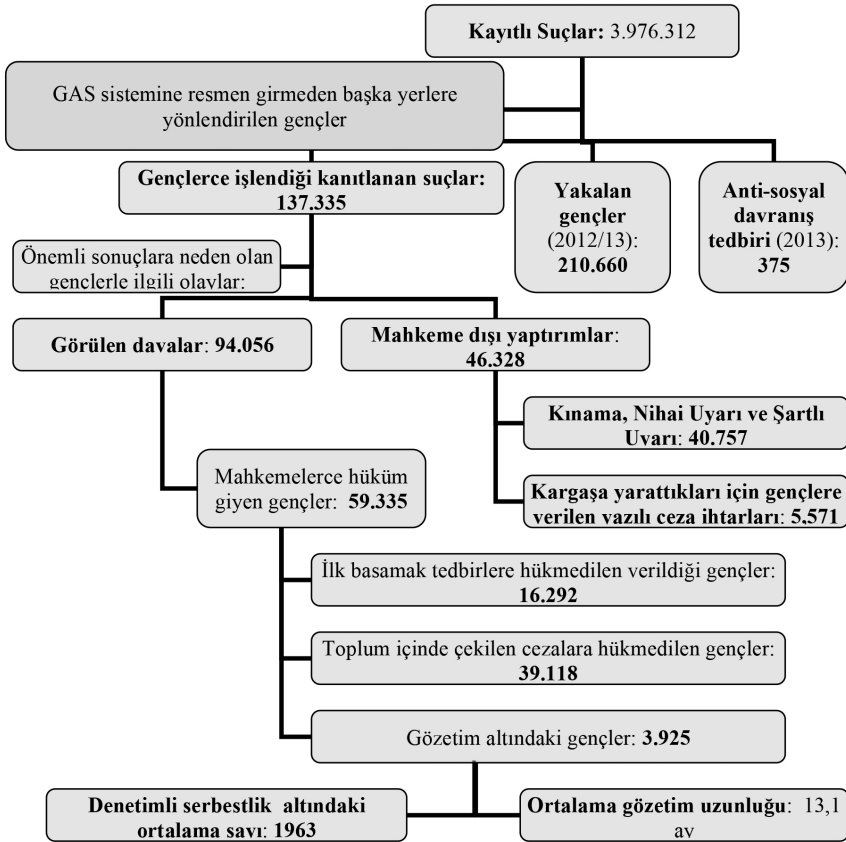
Suçta karışan gençlerle ilgili İngiltere’de verilebilecek en ağır yaptırım iki yıla kadar hapis cezasıdır. Hapis cezası iki yıldan fazla verilemez ve sadece en ağır suçlar için söz konusudur. 2003 yılına kadar verilen hapis cezalarında artış olduğunu bu tarihten sonra ise düşüş yaşandığını görüyoruz. 2013 yılı rakamlarına göre hapis cezası alanların oranı %3’tür. İngiltere’de gençlere hapis cezası verildiğinde eğitim tedbirine de zorunlu olarak hükmediliyor.

Sistemin aslında en çok başvurduğu enstrüman para cezası, zararın giderilmesi ve diversiyon kararları. Bunlardan sonraki en sık yargılama sonunda verilen karar türleri kamu hizmeti veya toplum içinde çekilen cezalar. Mahkeme kararlarının 1/3’ü gibi yüksek bir oranını diversiyon kararları oluşturmakta. Genç ilk kez suç işlemişse hakkında diversiyon kararı verilmesi kanunda zorunlu tutulmuş. Mahkemece diversiyon kararı verilmesi halinde genç ekibe gönderilmekte ve kararda belirtilen süre boyunca ekip gençle ilgili çalışmalar yapmakta. Bu çalışmalar kapsamında, sivil halktan iki kişi, gencin yakınları, mağdur ekibin çalışmalarına davet edilmekte ve ekip suç işleyen gençle zararın giderilmesi ve tazminat ödemesi konusunda bir anlaşma yapmakta. Ayrıca genç hakkında (yukarıda aktarılan vaka 1’de görüleceği üzere) rehabilitasyon programı da hazırlanmakta ve ekip tarafından programa uyulup uyulmadığının takibi yapılarak sonucu mahkemeye bildirilmektedir. Eğer genç programa uymaz ise mahkeme diversiyon kararını değiştirerek genç hakkında hapis cezasına hükmedebilmekte. Diversiyon kararı verilen gençlerin yeniden

suç işleme riskinin düşük olduğu belirlenmiş. Sayısal olarak bakıldığında diversiyon kararı verilen gençlerin yeniden suç işleme oranı %43 olup bu oran kamu hizmeti yaptırımlarında %72, hapis cezası alanlarda ise %79'dur. Bu oranlardan da anlaşıldığı gibi ilk kez suç işleyen ve diversiyon ile Adalet Sistemi dışında tutulan gençlerin yeniden suç işleme oranı hapis cezası alan gençlerin tekrar suç işleme oranına göre oldukça düşük kalmakta. Her yıl yaklaşık 250.000 genç sisteme dahil oluyor. Suça karıştığı iddiası bulunan gençlerin %40'ı mahkemeye çıkarılmakta, bunlardan sadece %3'ü hapis cezası almaktadır.

Yukarıda yazıyla ifade edilmeye çalışılan yüzdeler/ istatistikler ve tedbir türlerini bir şemada görmek faydalı olacak:

Grafik 4 Gençlik Adalet Sisteminin 2013 yılı için Sayısal Veriler Şeması

Bu grafikteki bilgileri biraz daha açmak için ayrıntıya girelim. Kurumsal gözetim altına alma yaptırımının oranları şöyle:

- Gözetim ve Eğitim Tedbiri (%58)
- Tutukluluk (%24)
- Uzun süreli cezalar (%18)

İspatlanmış 137.355 suç resmi olarak gençlerle ilişkilendirilmiştir. Bunların sadece 59.335'i hakkında mahkeme kararı mevcut. Mahkeme dışı tedbirlerin oranları şöyle:

- Kargaşa- kavga nedeniyle verilen ceza ihtarları - 5.571
- Anti-sosyal davranışla ilgili tedbirler, ¹ -375
- Kınama, nihai uyarı ya da diğer şartlı uyarılar - 40.757

Mahkeme tedbirlerinin dağılımına bakarsak:

- İlk basamak tedbirler (koşullu salıverme, salıverme, para cezaları, hükmün geri bırakılması) - 16.292
- Toplum içinde çekilen cezalar (örneğin elektronik bilezikle izleme, ev hapsi, gitme-yapma veya belirli saatlerde dışarı çıkmama gibi emir ve kısıtlamalar),² kamu hizmeti, Gençlik Rehabilitasyon Emirleri dahil - 39.118
- Gözetim altına alma hükümleri - 3.925
- Ebeveynlere dair mahkeme emirleri - 620
- Onarıcı Adalet yaklaşımı kapsamındaki mahkeme emirlerine de

¹ Anti sosyal davranışların neler olduğunu ve hangi davranış için hangi tedbirlerin verilebileceğini ve nasıl uygulanacağını Kurul çıkardığı standartlar ve kurullarla ayrıntılı düzenlemiş: Youth Justice Board, Anti-Social Behaviour Guidance: A Guide to the Role of Youth Offending Teams in Dealing with Anti- Social Behaviour, London, 2005.

² Toplum İçinde Çekilen Cezalar şeklinde Türkçe'ye çevirdiğimiz "Interventions in the Community" bizim sistemimize yabancı bir müessese. Özellikle bu tür yaptırımların planlanması ve uygulanmasında çok disiplinli panellerin sürekli toplanması ve sürekli gözden geçirmelerle yaptırımın yeni koşullara adapte edilmesi hususu Türkiye'deki ceza infaz sistemine (şu andaki uygulanma şekli ile denetimli serbestlik de göz önüne alındığında) çok uzak bir uygulama. Kurul bu tedbirlerin verilmesi ve uygulanması konusundaki standart ve kurulları şu şekilde yayınlamış: Youth Justice Board, Case Management Guidance, Planning and Delivering Interventions in the Community, Section 6, London, 2010.

sıkça başvurulmaktadır. Diğer tedbirlerin içinde bir arada yer alabilmektedir.

2013 yılındaki güvenli kuruma yerleştirme kararı verilen gençlerin sayılarına bakarsak:

- Genç Suçlular için Kurumlar (835)
- Güvenlikli Eğitim Merkezleri (278)
- Güvenlikli Çocuk Evleri (137)

Bu oranların ortaya koyduğu resimde mahkeme dışına yönlendirmenin yani diversiyonun sistemin başvurduğu en önemli araç olduğunu söyleyebiliriz. Mahkemenin verdiği yaptırımlar arasında ise toplum içinde çekilen cezalar ve dolayısıyla bunun önemli bir bileşeni olan Gençlik Rehabilitasyon Müdahale Tedbirleri başı çekmekte. Bu tedbirler ayrı bir başlıkta incelenmeyi hak ediyor.

E) GENÇLİK REHABİLİTASYON TEDBİRLERİ

1998 sayılı Kanuna 2008'de yapılan eklemeler ile sisteme kazandırılan "Gençlik Rehabilitasyon Emirleri"ne, uyum sürecinin tamamlanmasının ardından ilk defa 2009'da başvurulmaya başlanmıştır. Bu rehabilitasyon tedbirleri olaya, ihtiyaca göre seçilip uygulanabilen 18 farklı yükümlülüğün oluştuğu bir paket olarak kanunda düzenlenmiştir. Hangilerine, ne kadar süreli ne kapsamda karar verileceği konusunda hakime yön gösteren ekip raporları ve ekibin mahkemede danışman olarak çalışan uzmanlarının duruşmalardaki tavsiyeleri. Gencin bu yükümlülükler katlanması ve ekip ile uyumlu çalışarak programına uyması bekleniyor. Verilen tedbirin düzenli aralıklarla izlenmesi ve yenilenmesi, değişiklik yapılması için haftalık toplanan (yukarıda açıkladığımız) panel yetkili. Rehabilitasyon emirleri ve içeriğini dolduran yükümlülükler bir çerçeve olarak belirlenmiş olup içerik uygulamada çocuk hukuku ilkeleri ışığında doldurulmaktadır.³

- Kamu hizmeti türündeki rehabilitasyon emrini oluşturan tedbir, en ağır yükümlülük.

³ Youth Justice Board, The Youth Rehabilitation Order and Other Youth Justice Provisions of the Criminal Justice and Immigration Act 2008, Practice guidance for youth offending teams, London, 2010.

- 18 farklı yükümlülük rehabilitasyon emri kapsamında verilebilmekte.
- Gençler her emirde birden fazla yükümlülüğe tabi tutulabilir – 2013 yılı istatistiklerine göre emirlerin % 29’unda tek bir yükümlülük ve %4’ünde ise 5 ya da daha fazla yükümlülük şart koşulmuş.
- 2013’de verilen en yaygın yükümlülük denetimdir (tüm dosyaların %37’si).
- Diğer yaygın yükümlülükler belirli saatlerde dışarı çıkmaya dair emirler (%15); elektronik izleme (%11); kamu hizmeti (%7) ve devam merkezine gitmeye dair emirler (%4).⁴

Rehabilitasyon kararının içeriğinin hangi yükümlülüklerden ve nasıl oluşturulduğunu anlamak için örnek vakalara bakalım:

“Örnek Vaka 2 – Kate

Kate 17 yaşında bir genç kız ve daha önce birçok suça karışmıştır. Kate arkadaşlarıyla bir partiye gitmek ister ancak parası yoktur. Sonra, bir tren istasyonuna gider ve uygun birini aramaya başlar. Bu esnada, elinde iphone olan okul çağında bir kız çocuğu görür. Kız çocuğunu izler ve münasip bir anda elindeki telefonu kapıp kaçar. Halktan birisi, Kate’in arkasından koşar ancak Kate kaçmayı başarır. Sonra, olay yerine Polis çağrılır, Polis, içinde mağdurun da bulunduğu bir araç ile olay yerinin çevresindeki bölgede dolaşır. Mağdur, tren istasyonunun yakınlarında Kate’i görür ve onu tanır. Kate gözaltına alınır ve Polis İstasyonuna götürülür.

Polis, Kate’in koruyucu ailesini arar ve koruyucu aile istasyona gelir. Kate’in yaşının küçük olması nedeniyle, koruyucu aile *Uygun Yetişkin* olarak Kate’e refakat eder. Kate’in olayla ilgili sorgulaması yapılır, sorgulamada sorulan sorulara “Yorum Yok” diye cevap verir. Kate Polis tarafından iyi tanınan birisidir ve geçmişte şiddet içeren suçlara da karışmıştır. Kate, daha önce şartlı tahliye edildiğinde genellikle ortadan kaybolduğu ve belirtilen tarihte, belirtilen yere geri gelmediğin-

⁴ Youth Justice Board For England and Wales, Case Management Guidance Work in Courts, Section 2, Planning and Delivering Interventions in the Community Section 6, London, 2010. www.homeoffice.gov.uk/publications/science-research-statistics/research-statistics/crime-research/occ106.

den, işlemlerin tutuksuz sürdürülmesi için tahliye edilmez. Dolayısıyla, ertesi günü mahkemeye çıkartılmak üzere, gözaltının devamına karar verilir.

Kate ertesi sabah mahkemeye çıkartılır. Kate'in koruyucu ailesi ve kendisine tahsis edilen sosyal hizmet memuru da mahkemede hazır bulunurlar. Ekipten bir vaka yöneticisi uzman, Kate ile mahkemenin nezaretinde görüşür. Uzman kendisine çeşitli sorular sorar ve işlemlerin tutuksuz devam etmesi için serbest bırakılma seçeneği de değerlendirilir. Ancak, Polisin işlemlerin tutuksuz devam etmesi için Kate'i serbest bırakmayı reddetmesi nedeniyle, duruşma başka bir tarihe ertelenecek olursa, mahkemenin de Kate'i serbest bırakmayı reddetmesi büyük olasılıktır. Kate bu konuda bilgilendirilir ve nasıl bir yol izlemek istediği konusunda fikri alınır.

Kate hâkim huzuruna çıkartılır ve mahkemede suçlamaları kabul eder. Kate'in uzun bir sabıka kaydının olması ve daha önce konulan şartlara uymaması nedeniyle, Gençlik Mahkemesi, Kate hakkında daha fazla ve güncel bilgi edinmek amacıyla karar öncesi raporunu talep eder. Gençliği Suçtan Koruma Ekibinin Kate hakkında bir karar öncesi raporu hazırlamasına olanak vermek için, duruşma üç hafta sonrasına ertelenir. Mahkeme, Kate'i şartlı olarak tahliye eder ve tahliye şartlarına çok sıkı uyması gerekmektedir; Ekip bu süre içinde Kate'in denetimini yapacaktır.

Kate ve koruyucu ailesi, karar öncesi raporun hazırlanması için Gençliği Suçtan Koruma Ekibiyle görüşmeye giderler. Bu görüşme sonrası gereken ziyaret, inceleme ve değerlendirmeler yapılır ve karar öncesi raporu hazırlanır. Kate üç hafta sonraki duruşmaya gider, hazırlanan karar öncesi rapor mahkemeye sunulur, mahkeme bu raporun tavsiyelerini göz önünde bulundurur *ve Gençlik Rehabilitasyon Müdahale Emri* verir.

Rehabilitasyon Emrinin şartları aşağıdaki gibidir:

- Toplam 12 ay gözetim;
- 40 saat ücretsiz çalışma cezası;
- 12 aylık gözetimin ilk 3 ayı, saat 07.00-19.00 arası elektronik gözetleme;

- 12 aylık gözetimin ilk 6 ayı saat 19.00-07.00 arası sokağa çıkma yasası;
- Ekip tarafından önerilen eğitim ve çalışma programına düzenli devam etme emri.”

Gençlik Rehabilitasyon Müdahale Emri, ekip çalışanlarına ve mahkemeye gencin koşulları, ihtiyacı ve hatta mağdurun talepleri doğrultusunda bir yaptırım planlama imkânı vermekte. Her gencin biricikliği ve işlenen eylemin kendine özgü oluşuna göre tasarlanan bir yaptırım ve tedbirler demeti her vakada farklılaşarak karşımıza çıkmakta:

“Örnek Vaka 3- Lazar

Lazar 16 yaşında bir erkek ve koruyucu ailesiyle anlaşamadığı için eve gitmemekte. Sınıfındaki kız öğrencilere hakaret ve tehdit içerikli söz sarf etme ve saldırganlık suçları nedeniyle mahkemeye çıkarılır. Kız öğrenciler şikayetçi ve Lazar’ın daha önceden kavgaya karışmak ve antisosyal davranışta bulunmaktan mahkeme dışı tedbirleri var. Mahkeme Lazar için karar öncesi raporu ister. Ekip uzmanlarının hazırladığı rapordaki tavsiye doğrultusunda Mahkeme Lazar hakkında 50 saat kamu yararına çalışma cezası verirken, bunun yanı sıra ekip-teki sosyal çalışmacı tarafından Lazar için kalacak yerin bulunması, eğitim görevlisi tarafından Lazar’ın ilgi alanı olduğunu anladığımız motorlu taşıtlar üzerine sivil toplum örgütünün yürüttüğü projenin çalışmalarına katılımının sağlanması ve eğitimine devamının sağlanması gibi çeşitli rehabilitasyon planlamasını da Gençlik Rehabilitasyon Müdahale Emri kapsamında hükme bağlamış.”

Vakaların iyi yönetilmesinde ekibin rolü büyük. Ancak sistemin çok aktörlü yapısını işler kılan en önemli husus görev tanımının ve sorumlulukların iyi çizilmiş olması. Aşağıdaki vakada ekibin, genç ve eylemi hakkındaki resmin tamamını görebilecek bir konuma ve yetkiye sahip olduğunu açıkça anlıyoruz:

“Örnek Vaka 4- Kamal

Kamal 14 yaşında ve son bir yıl içinde A sınıfı uyuşturucu madde bulundurma ve B sınıfı uyuşturucu satma girişimi nedeniyle hakkında verilmiş rehabilitasyon emirleri ve 19.00-07.00 saatleri arasında so-

kağa çıkma yasakları mevcut. Ancak sokağa çıkma yasağına riayet etmeyen Kamal, gece 03.00 sularında otomobil hırsızlığına teşebbüsten polis tarafından yakalanır. Mahkemeye tutuklu çıkarılan Kamal ile görüşen ekip personelinde vaka yöneticisi (sosyal çalışma görevlisi) Kamal'in önceki yargılamasından beri vakayı bilmektedir. Kamal güvendiği bu görevliye, aşırı doz uyuşturucu etkisiyle kendinden geçen ağabeyini hastaneye yetiştirmek için araba çalmaya teşebbüs ettiğini anlatır. Kamal'in dosyasında önceki incelemelerde gerçekleştirilen aile ziyareti değerlendirmelerinde evi terk etmiş uyuşturucu bağımlısı ağabeye ilişkin açıklamalar bulunmaktadır. Ağabeyin eve döndüğüne, babası cezaevinde olan Kamal, annesi ve üç küçük kardeşi ile beraber kaldığına dair kanıtları değerlendiren (ekip personeli) sosyal görevli, mahkemeye karar öncesi rapor hazırlanmasını ve bu süre zarfında Kamal'in bir bakım - gözetim kurumuna (Burada kastedilen kapalı kurum gözetimi değil. Sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen bu gençlik evleri gençlere barınma hizmeti veriyor) yerleştirilmesini önerir.⁵ Raporun 10 gün içerisinde tamamlanması üzerine mahkeme Kamal hakkında 6 aylık gözetim kararını ve Onarıcı Adalet Programına dâhil olmayı da içeren rehabilitasyon emrini verir. Buna göre Kamal hakkında mahkeme:

- Toplam 6 ay gözetim;
- Uyuşturucu madde kullanımına yönelik rehabilitasyon programına devam emri,
- 6 aylık gözetimin ilk üç ayında elektronik gözetleme;
- İkinci 3 ay, saat 19.00-07.00 arası sokağa çıkma yasağı
- Kamal'in ilgi duyduğu anlaşılan müzik programına dahil olması ve düzenli devam etmesi emri,
- Aile hakkında ilgili ebeveynlik programı ve çok sistemli terapilere devam emri,
- Çalmaya çalışırken camını kırdığı araç sahibi olan mağdurun da

⁵ Barınma ihtiyacı içindeki gençler için sivil toplum tarafından verilen bu hizmetleri ve ekibin bu kurumlarla işbirliğini düzenleyen kural ve standartlar için bkz.: Youth Justice Board, Key Elements of Effective Practice-Accommodation, London, 2008.

katılımı ile oluşturulacak ekip yönetiminde yürütülen onarıcı adalet çalışmalarına katılma emri verir.⁶

SONUÇ

Montesquieu, “İngiltere Üstüne Notlar” başlıklı el yazmalarında bir ülkeyi ziyaret ettiğinde kanunların ne kadar iyi olduğuyula değil nasıl uygulandığıyla ilgilendiğini yazar.⁷ Gerçekten siyasal kurumları incelemek için 1729’da gittiği İngiltere’de bu sözünü tutar ve İngiltere Parlamentosunu ziyaret eder; İngiliz siyasetçileri ve bilim adamları ile yakın ilişkiler kurar.⁸ İngiltere ve Galler’deki Gençlik Adalet Sistemini, hukuk sosyolojisinin öncülerinden sayılan Montesquieu’nun izinden giderek incelediğimizi söyleyebiliriz. Gerçekten örgütleri işleyişlerine bakarak normları ise vakalara uygulanmasına bakarak anlamaya çalıştık. Burada yapılan analizlerin hareket noktasını daima olgular oluşturdu; deneyim ve gözlem ise yöntemin temel taşları oldu.⁹

Böyle yöntemsel temeller üzerinde inşa edilen bir incelemenin sonunda varılacak sonuç İngiltere ve Galler Gençlik Adalet Sisteminin “iyi örnek” teşkil edip etmediği gibi yüzeysel bir genellemenin ötesine geçmeli. Sistemin çocuk dostu adalet olma açısından erdemleri olduğu gibi hak ihlali oluşturan-olusturma potansiyeli taşıyan- zayıf yönleri de mevcut. Suçluluğa ilişkin azalan rakamlar bir sistemi başarılı ilan edebilmemiz için tek başına yeterli değil. Vakaların yönetimi ve işleyişe ilişkin gözlemlere makalede daha çok yer vererek sistemin ruhunu anlamaya çalıştık. Çünkü bir hukuk sisteminin ruhu gerçekten

⁶ Onarıcı Adalet Programı ve mağdur koruma birimleri Gençlik Adalet Sisteminde önemli rol oynamakta. Ancak başlı başına bir inceleme konusu olan bu başlık makalenin sınırlarını aşıyor. Bu alanda ekiplerin rolünü ve faaliyetlerini düzenleyen kurallar ve standartlar için bkz: Youth Justice Board Key Elements of Effective Practice- Restorative Justice, London, 2008.

⁷ Charles-Louis de Secondat Montesquieu, Notes sur l’Angleterre, Paris, 1818, s. 5.

⁸ Ülker Gürkan, Montesquieu ve Kanunların Ruhu (Hukuk Sosyolojisi Açısından Bir Değerlendirme), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 40, S. 1, 1988, s. 9-10.

⁹ Tesadüf olmayan bu benzerlik, akademik hayatın en başındayken değerli Hocam Prof. Dr. Adnan Güriz’in ağzından ilk defa duyduğum Kant’ın “Görüsüz kavramlar boş, kavramsız görüşler kördür” sözü üzerine belirlenmiş bir epistemolojik ve yöntemsel tercihe dayanıyor. Adnan Hocam, hukuk fakültesi çatısı altında gerçekleştirilen çalışmalar içinde azınlıkta kalan bu yöntemle gerçekleştirdiğim araştırmalarımı her zaman destekledi, yakından izledi. Yazdığım her satırı Hocam’ın da okuyacağını düşünerek yazmaya devam ediyorum.

anlaşıldığında bu bilgiyi bir kapıyı açmak için anahtar olarak kullanmak mümkün oluyor. Yaklaşık 100 yıllık deneyimimizin de gösterdiği gibi kanunlarımız “yabancı hukuk alımı” yoluyla birebir çeviri olsa da mehzaz kanun ülkesinin her müessesini olduğu gibi alıp uygulamamaktasınız. Hukuk sistemine bir başka hukuk sisteminden bir müessese adapte etmek istendiğinde hukuk sistemleri ve aileleri hakkındaki bütünlükçü karşılaştırmalar ve hukukun sosyal gerçeklikle ilişkisini odağa alan sosyo-legal yaklaşımlar ve analizler kaçınılmaz. Bu yüzden bu makale sadece normların ve uygulamanın resmini değil hukuk sisteminin diğer asli bileşenleri olan hukuk kültürünü ve teşkilat yapılarını özellikle örgütleri de dikkate almakta. Yapısal ve kültürel özellikler bir ülkenin hukuki gerçekliğine bir yenilik getirmek veya bir hukuki müesseseyi değiştirmek istendiğinde göz önünde bulundurulması gereken en önemli girdiler. Nitekim bunların bilimsel bir biçimde ortaya konmasının yabancı hukuk alımının uygulanma başarısını artırıp kâğıt üzerinde kalma riskini azaltacağı görüşü her tür sosyal mühendislik faaliyetinin temel kabulü.¹⁰

Bütün bu ön kabuller ışığında halkın % 57’sinin kendi yerellerinde gençlik suçları ile etkili mücadele edildiğine dair güven duyduğu İngiliz Gençlik Adalet Sistemi’nden ne dersler çıkarabiliriz ya da en azından bu bilgiler ışığında kendi deneyimimizle ilgili neleri tartışmaya açabiliriz ona bakalım.¹¹ Ancak bunu yapmadan önce Türkiye’ye ilişkin bazı genel değerlendirmeler yaparak İngiltere’den ilhamla getirilecek önerilerin yerleşeceği çerçeveyi önceden çizmek faydalı olacak.

Türkiye’de çocuk yargılamasına ve korumasına ilişkin düzenlemeler, birden çok kanun ve yönetmelikte dağınık bir biçimde bulunmakta. Bu normların büyük çoğunluğu yetişkinlere özgü suç ve ceza tasarımı göz önüne alınarak hazırlanmış ve uygulamaya konulmuş. Bunların dışında kalan normlar ise farklı yaklaşımları olan birden çok yabancı hukuk sisteminden kesip budanarak alınan hukuki müesse-

¹⁰ Cahit Can, Hukuk Sosyolojisi ve Tarih Açısından Resepsiyon, Ankara 1982 (basılı olmayan doçentlik tezi), s. 82-84. Yazarın yabancı hukuk alımı ve eğitim ilişkisi üzerine Türkiye hakkındaki analizlerini de içeren görüşleri için bkz.: Hukuk Sosyolojisinin Antropolojik Temelleri ve Genel Gelişim Çizgisi, 3. Baskı, Ankara, 2011, s. 96-111.

¹¹ Prof. John Drew ve Peter Minchin, UK Youth Justice system - YJB Presentation, 15 / 16 Ocak 2014, Ankara Hakimevi, Ppt 9.

seler. Bu haliyle yamalı bohçayı andıran normların bir sistem teşkil edemeyeceği çok açık. Öte yandan bu dağınık mevzuatın tek bir yaklaşımı benimsediğini ya da belirli ilkeler demetinin üzerine inşa edildiğini söylemek de imkânsız. Türkiye'deki ceza muhakemesinde çocuklara özgü makam ve çocuklara özgü yaptırım uygulamalarından da söz edemiyoruz. Bu yüzden Türkiye'deki mevzuattaki bu dağınık ve eklektik, ithal birkaç maddeye ve yetişkin yargılaması için tasarlanan kurumların adının önüne "çocuk" eklenerek oluşturulan kurumlara "Çocuk Adalet Sistemi" denemeyeceği kanaatindeyiz. Gerçekten Türkiye'ye baktığımızda bütünlüklü bir çocuk adalet sisteminden değil olsa olsa bir tür küçültülerek, daraltılarak çocuğa giydirilmeye çalışılan yetişkin elbisesinden söz edebiliriz.¹²

Oysa çocuk hakları ve çocuk adalet sistemine ilişkin Türkiye'nin de taraf olduğu sözleşmeler "çocuk dostu adalet kavramını" bildiği üzere altı ilke üzerine inşa etmektedir. Bunlar:

1. Ayrımcılığa Karşı Koruma
2. Çocuğun Yüksek Yararının Korunması
3. Adil Yargılanma/Hukukun Üstünlüğü
4. Çocuğun Gelişimsel İhtiyaçların Karşıllanması
5. Çocuğun Sözüünün Dinlenmesi/ Çocuğun Katılımı
6. Çocuğun Saygınlığı ilkeleridir.

Bu ilkeler, bir kül olarak değerlendirilebilen uluslararası mevzuatta çerçevesi çizilen ve içi doldurulmuş kavramlardan oluşmakta. Genel olarak mevzuatın en çok ihlal ettiğini gördüğümüz ilkeler çocuğun yüksek yararı ilkesi ve ayrımcılık yapma yasağı. Çocuğun katılımı/sözüünün dinlenmesi ilkesi çocuğa gereken psiko-sosyal ve hukuki desteğin verilmesini temin edemeyen her maddenin aslında doğrudan ihlal ettiği ilke olarak karşımıza çıkıyor. Mevzuata kısa ve çabuk bir bakış dahi düzenlemelerde tercih edilen dil ve geniş takdir

¹² Türkiye'deki çocuk yargılamasına ilişkin bu eleştirel görüşler daha ayrıntılı bir biçimde şu raporda dile getirilmiştir: Aydın Atılgan, Eylem Ümit Atılgan, Çocuk Hakları Paradigması ve Çocuk Ceza Yargılamasına Hâkim Olan İlkeler Açısından Türkiye'deki Düzenleme ve Uygulamaların Değerlendirilmesi, İHOP, Ankara, 2009. <http://www.ihop.org.tr/dosya/cocukhaklari.pdf>

yetkisi, istisnai hallerin çokluğu gibi hususların her maddeyi yukarıda sayılan ilkeler açısından sorunlu hale getirdiği sonucuna bizi ulaştırıyor. Çocuk dostu adalet sisteminin önündeki ilk ve en önemli engel bu haliyle mevzuatın yukarıdaki ilkeler söz konusu olduğunda amir bir dil benimsemeyip uygulamada keyfiyete yer bırakması. Bu ilkelerin hayati öneminin farkında olup yaklaşımını ve tercihini bu yönde yapan uygulamacıların elinden çıkan adli işlemlerle çocuk yargılaması uzmanlık alanına uzak uygulamacıların elinden çıkan işlemler arasındaki büyük farkın kaynağının burada yattığı kanaatindeyiz. Nitekim standart bir uygulamaya ulaşmanın yolunun mevzuatın dilinin, yaklaşımının bütüncül bir modele göre yeniden ele alınmasından ve uygulamayı denetleyen-yöneten bir üst yapının varlığından geçtiği düşüncesi İngiltere'deki Kurul yapılanmasının altında yatan yaklaşımı işaret ediyor.¹³

Türkiye'deki duruma ilişkin bu genel değerlendirmeler ışığında İngiltere ve Galler'deki Çocuk Adalet Sisteminin incelenmesinden Türkiye için çıkarılacak sonuçları aşağıdaki 10 maddede özetleyelim:

¹³ Türkiye'deki uygulamaya ilişkin bu paragrafta dile getirilen tespitler UNICEF, Adalet Bakanlığı, HSYK, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı, tarafından yürütülen "Çocuklar İçin Adalet" Projesi kapsamında Çocuklar için Adli Görüşme Odaları Kurulması & Çocuk Savcılık Büroları Güçlendirme Reformu & Çocuklar için Kamusal Vesayet Model Geliştirilmesi, aktivitelerinde verilen iki yıllık (2012-2014) danışmanlık hizmeti sürecinde gerçekleştirilen saha çalışmaları, tarama ve değerlendirmelere dayanmaktadır. Mevzuat tarama faaliyetinin ardından gerçekleştirilen geniş kapsamlı saha araştırmasında çocuk yargılama ve koruma hizmetini yürüten uygulamacılar, sisteme giren çocuklar ve bu konuda eser veren akademisyenlerle derin mülakatlar yapılmıştır. Başta Hakim-Savcı olmak üzere uygulamacıların görüşlerinden oluşan "Sorunlar, İhtiyaçlar ve Tespitler" başlıklı bu rapor da proje kapsamında diğer danışmanların kaleme aldığı başka raporlarla aynı kaderi paylaşarak basılmamıştır. Nitel yöntemle gerçekleştirilen saha araştırmasında resmi kurumlardan yazılı izinler alınmış, her görüşmecinin rızası alınmış ve ses kayıt cihazı ile kaydedilen görüşmelerin deşifresi rapora (isimler ve kimlik bilgileri tamamen gizlenerek) birebir aktarılmış olmasına rağmen özellikle eleştirel yaklaşan hakim ve savcı görüşlerinin yer alması raporun yayınlanmasına engel olmuştur. Yürütülen çalışmanın metodolojisi ve kapsamı hakkında fikir vermesi açısından yaklaşık 700 sayfaya ulaşan toplam 7 raporun özeti şu adreste bulunabilir.

http://www.cocuklaricinadalet.org/resources/ckeditor/kcfinder/upload/files/Interview%20rooms_tr%20%26%20eng.pdf

Ayrıca bu raporların basılmama kararının Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından kaleme alınan gerekçesi de aynı linkde paylaşılan dökümanda "Rapora İlişkin Geri Bildirimler" başlığı altında 80. sayfada açıklanmakta.

- 1) Çocuk Adalet ve Koruma Sisteminin yönetimi ve denetlenmesi için kendi sekreteryasına sahip özerk bir üst kurul yapılanması modeli Türkiye'nin idari teşkilatı ve idare hukuku gelenekleri göz önüne alınarak uyarlanabilir. Bu model iyi yönetim ve denetleme imkanı sağlayacağı gibi koordinasyon, izleme konusunda Türkiye'de karşılaşılan sorunların da çözümü olarak düşünülebilir. İngiltere'de kine benzer bir yapı, koruma hukuku ve adalet sisteminin entegre olması ve çocuğun yüksek yararının hakim olduğu bir ceza adalet sistemi kurma hedeflerine hizmet edebilir. Böyle bir denetleyici üst yapı çocuk adalet ve koruma sisteminin standartlarını çocuk hakları açısından yükselteceği gibi çocuk dostu bir adalet sistemi için elverişli bir çatı oluşturabilir.
- 2) Çocuk Adalet ve Koruma Sisteminde hizmetin yürütülmesinde yerel yönetimlerin sorumluluk alanlarını çizen ve yükümlülüklerini belirleyen mevzuat değişikliği Türkiye için önemli bir ihtiyaç. Türkiye'nin her bölgesinde, (büyükşehir, ilçe, kırsal vs.) yaşanan çocuk suçluluğu olgusunun farklılık teşkil etmesi ihtiyaca göre politika belirleme ve hizmeti tasarlama imkanı bu şekilde elde edilebilir. Mahalle, ilçe bazlı yapılanma özellikle merkezi hizmet üretme yaklaşımı yerine benimsenmeli.
- 3) Hizmet üretme ve çocuklarla birebir çalışma durumunda olan bu mahalle bazlı birimlerin kaynaklarının İngiltere'deki gibi birden çok kurum ve kuruluşça karşılanması ile bu kurumların koordineli çalışma yürütmesinin sağlanması Türkiye için bir imkan teşkil edebilir. "Çok disiplinli kurullar" uygulamalarının tüm Avrupa'da son dönemde yaygınlaşması, Türkiye'nin Çocuk Adalet ve Koruma Sistemini revize ederken göz önünde bulundurulması gereken hususlar. "Çok disiplinli" personelden oluşan, birden çok kuruma karşı sorumlu bu birimlerin sosyal hizmetler yaklaşımı ile oluşturulması ve sivil toplum ile birlikte çalışacak şekilde yapılandırılması Türkiye için önemli bir model oluşturabilir.
- 4) İngiliz Çocuk Adalet Sistemine hakim olan cezalandırma yerine tedbir hukuku Türkiye için iyi değerlendirilmesi gereken bir temel yaklaşım. Mahkemelerin cezai yaptırım verecek şekilde değil, çocuğun ihtiyaçlarını esas alan şekilde yapılandırılması ve mahkeme destek-danışman kurullarını-ekiplerini içermesi Türkiye için

çok önemli bir model olabilir. Klasik ceza muhakemesinin “fiil ceza hukuku” çocuk ceza muhakemesinin ise “fail ceza hukuku” karakterli olması göz önüne alınırsa böyle bir yapı çocuk adalet sistemi için bir zorunluluk. Mahkemeye yargılama sırasında sunulan çocuk hakkındaki bilgiler ve sosyal hizmet yaklaşımli tedbir uygulama imkanını veren bu ekiplerin mahkemenin bir parçası olması ancak aynı zamanda mahkemenin emrinde olmaması çok önemli. “Gençliği Suçtan Koruma Ekipleri” adı verilen bu birimlerin mahkemenin emrinde olmaması ancak danışman heyeti gibi yargılamanın bir parçası olmasına dikkat çekilmeli. Bu yapı Türkiye’deki mahkemeye bağlı çalışan sosyal hizmet uzmanlarının konumu ve işlevi ile ilgili yürütülen tartışmaya alternatif bir formül sunabilir.

- 5) Çocuk Koruma Kanunu 11. maddesiyle, 5. maddede sayılan “koruyucu ve destekleyici tedbirlerin” ve 9. maddede düzenlenen “acil koruma kararının” Türk Ceza Kanunu’nun öngördüğü ‘çocuklara özgü güvenlik tedbirleri’ olarak anlaşılacağını hükme bağlamış. Çocuklara ilişkin muhakemenin, ‘koruma tedbiri muhakemesi’, ‘güvenlik tedbiri muhakemesi’ ve ‘ceza muhakemesi’ olarak üç ayrı başlık altında ele alınması gereken unsurları böylece birbirinin içine geçmiş ayırt edilemez bir hal almış durumda. Aslında Çocuk Ceza Adalet Sistemi, ağırlıklı olarak ‘güvenlik tedbiri’ hukukunu uygulamaya elverişli bir yapıda ve ceza en son çare olmayıken TCK cezalandırmaya dayanan bir yapılanma kabul etmiş (TCK 31/2, 3). Çocuk hakkında sadece indirimli ceza veya sadece güvenlik tedbiri (TCK 31/2) ve sadece indirimli ceza (TCK 31/3) yaklaşımı çocuk adalet sisteminin amacına aykırılık teşkil etmekte.¹⁴ Bu eleştiriler ışığında çocuk yargılamasının ceza yargılamasından çok tedbir hukuku muhakemesi görünümü olmasının İngiltere açısından doğurduğu olumlu sonuçlar ve bunların Türkiye için taşıdığı potansiyel iyi değerlendirilmeli. Bunu mümkün kılan alt yapının gözden kaçırılmaması özellikle önemli.
- 6) İngiliz Gençlik Adalet ve Çocuk Koruma Sisteminde uygulanan

¹⁴ Benzer yönde öneriler birçok yerde karşımıza çıkıyor: Feridun Yenisey, Mukayeseli Hukuk Açısından Ceza Sorumluluğu Yaşı ve Ceza Sorumluluğu Olmayan Çocuklar ve Gençler için Ceza Hukukunda Uygulanan Alternatif Yapıtlar, Ankara, 2007, s. 36-38.

tedbir çeşitliliği ve hakime sunulan seçeneklerin bolluğu Türkiye için iyi bir örnek teşkil edebilir. Ancak bu tedbirlerden istenen faydanın sağlanmasının bu tedbirleri uygulayan- izleyen ve mahkemeye geri bildirimde bulunan yapının bağımsızlığı ve başarılı bir şekilde yapılandırılması olduğu gözden kaçırılmamalı. Aksi takdirde İngiliz sisteminde gördüğümüz hemen hemen her tedbir türünün aslında istenirse Türkiye’de de bir hakim tarafından verilebileceği ancak bunların uygulanma, takip, izlenme işlevlerine ilişkin yapısal eksiklerin olduğu konusu unutulabilir.

- 7) Depenalizasyonu ilke olarak benimseyen İngiliz Sisteminin diversiyon kararları ve diğer alternatif tedbirleri Türkiye için önemli bir örnek olabilir. Ancak bu durumda özellikle mahkeme dışı verilen tedbirlerden bir grup olarak sayılan polislin verebileceği tedbirlerin masumiyet ilkesi, aklanma hakkı, adil yargılanma hakkı gibi insan haklarının ihlali boyutu dikkate alınmalı. Nitekim kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan verilen bu tedbirlerin İngiltere’nin Avrupa İnsan Hakları, BM tarafından sıkça eleştirilmesine sebep olduğunu biliyoruz. Bu nedenle özellikle kolluğun bu tedbirleri verme yetkisi çok dikkatle tetkik edilmeli ve Türkiye kolluk teşkilatının genel yapısı özellikle çocuk polisi uzmanlaşmasının olmaması hususu göz önünde bulundurulmalı.
- 8) Kuruma kapatmanın alternatifi olan toplum içinde cezanın çekilmesi olarak adlandırılabilen tedbir türlerinin İngiliz sisteminde gösterdiği faydayı Türkiye’de de gerçekleştirebilmek için, denetim serbestlik hizmetlerinin de yeniden yapılanması ihtiyacı gözden kaçırılmamalı. Örneğin İngiltere’de denetimli serbestlik eğitiminin bir lisans programı olarak üniversitelerde okutulması ve ancak buradan mezun olanların denetimli serbestlik görevlisi olabilecekleri hususu ayrıntı gibi görünse de çok önemli bir fark. Denetimli serbestlik hizmetlerinin kalitesi toplum içinde çekilen cezalar diyebileceğimiz tedbirlerin başarısının altında yatan temel faktör.
- 9) Denetimli serbestlik hizmetleri ile olan bağıını koparmadan incelememiz gereken gençlik rehabilitasyon emirleri aslında toplum içinde çekilen cezalardan gencin-çocuğun ihtiyacı esas alınarak oluşturulmuş bir yükümlülükler menüsü. Bu menüyü oluşturan

yükümlülükler listesi Türkiye için yeni olmasa da Türkiye'ye yabancı olan, bunların ihtiyaca göre bir araya getirilmesi ve yerine göre esnekliği değişebilen bu müdahale programının kim veya kimler tarafından ve nasıl uygulanacağı hususu ki Türkiye sisteminde bu soruların yanıtları boşlukta kalmakta.

- 10) Aileye yönelik verilen ebeveynlik tedbirini yerine getirecek alt yapının hazır olması burada hayati önem taşıyor. Bugün Türkiye'de gerek kamu tarafından verilen gerekse sivil toplum tarafından yürütülen aile danışmanlığı ve ebeveynlik kursları hizmetlerinin yaygınlaştırılması, desteklenmesi ve standartlarının oluşturularak denetlenmesi çok önemli. İngiltere'de başarılı vaka yönetimi örneklerinin bulunmasının asıl nedeni ebeveyn desteklerinin ve aile danışmanlığının profesyonelleşmesinde yatmakta. Son yıllarda Türkiye'de bu yönde artan ilginin doğru değerlendirilmesi dolayısıyla müfredatın acilen oluşturulması, aile danışmanı olarak hizmet veren kişilerin liyakatının standartize edilmesi böylece hizmetin standartlara kavuşturulması giderek daha da önem arz etmekte.

Kaynakça

- Atılğan Ümit Eylem, Çavdar Yaşar, Yağcıoğlu Sedat, Çocuklar İçin Adalet Projesi- Çocuklarla Adli Görüşme, Sorunlar, İhtiyaçlar, Tespitler, Ocak 2013, (Basılmamış Rapor)
- Atılğan Ümit Eylem, Çavdar Yaşar, Yağcıoğlu Sedat, Çocuklar İçin Adalet Projesi- Çocuk Adli Görüşme Odası Model ve Öneriler, Nisan 2013, (Basılmamış Rapor)
- Atılğan Ümit Eylem, Çavdar Yaşar, Atılğan Aydın, Çocuklar İçin Adalet Projesi- Türkiye'de Savcılık Çocuk Büroları Sorunlar İhtiyaçlar Tespitler, Mayıs 2013, (Basılmamış Rapor)
- Atılğan Ümit Eylem, Çavdar Yaşar, Atılğan Aydın, Çocuklar İçin Adalet Projesi- Türkiye'de Savcılık Çocuk Bürolarının Güçlendirilmesi İçin Öneriler Tavsiyeler, Nisan 2014, (Basılmamış Rapor)
- Atılğan Ümit Eylem, Çavdar Yaşar, Atılğan Aydın, Çocuklar İçin Adalet Projesi- Türkiye'de Kamusal Vesayet Kurumu: Sorunlar İhtiyaçlar, Tespitler, Mayıs 2013 (Basılmamış Rapor)
- Atılğan Ümit Eylem, Çavdar Yaşar, Atılğan Aydın, Çocuklar İçin Adalet Projesi- Türkiye'de Kamusal Vesayet Kurumu: Öneriler, Mart 2014 (Basılmamış Rapor)

- Atılğan Ümit Eylem, "Cezai Sorumluluğu Olmayan Çocuklara Yönelik Adli İdari Tedbirler- Uzman Katılımcıların Ön Çalışma Kapsamında Paylaştıkları Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi" 2014, (Basılmamış Rapor)
- Atılğan Ümit Eylem Ümit, "Cezai Sorumluluğu Olmayan Çocuklara Yönelik Adli İdari Tedbirler- İngiltere örneği Çalıştayı Raporu" 15-16 Ocak 2014 Ankara Hakimevi, (Basılmamış Rapor)
- Atılğan Eylem Ümit, "İngiltere ve Galler Çocuk Adalet Sistemi ve Cezai Sorumluluğu Bulunmayan Çocuklara Yönelik Adli ve İdari Tedbirler" 21.04.2014, (Basılmamış Rapor)
- Atılğan Eylem Ümit, Atılğan Aydın, Çocuk Hakları Paradigması ve Çocuk Ceza Yargılamasına Hâkim Olan İlkeler Açısından Türkiye'deki Düzenleme ve Uygulamaların Değerlendirilmesi, İHOP, Ankara, 2009.
- Biehal Nina, Ellison Sarah, Sinclair Ian, Randerson Catherine, Richards Andrew, Mallon Sharon, Kay Catherine, Green Jonathan, Bonin Eva-Maria, Beecham Jennifer, A Report on the Intensive Fostering Pilot Programme, London, 2010.
- Blair Tony, Every Child Matters, Presented to Parliament by the Chief Secretary to the Treasury by Command of Her Majesty September 2003.
- Blakeman Ian, "The Youth Justice System of England And Wales" Resource Material Series No.78, 2009.
- Can Cahit, Hukuk Sosyolojisi ve Tarih Açısından Resepsiyon, Ankara 1982 (Basılı Olmayan Doçentlik Tezi).
- Can Cahit, Hukuk Sosyolojisinin Antropolojik Temelleri ve Genel Gelişim Çizgisi, 3. Baskı, Ankara, 2011.
- Case Stephen, "Strategic complexities and opportunities in Welsh youth justice: exploring YJB Cymru", Safer Communities, Vol. 13 Iss: 3, 2014.
- Ekşi Hülya, Düzenleyici Kurumlara İngiltere Örneği Üzerinden Bakmak, *Sayıştay Dergisi*, S. 72, Ocak-Mart 2009.
- Farquharson Karen, Providing Services Ltd, Wiring Up Youth Justice A Case Study, London, 2009.
- Flacks Simon, Youth Justice Reform: Redressing Age Discrimination Against Children, Youth Justice April 2012 V. 12 N. 1.
- Gürkan Ülker, "Montesquieu ve Kanunların Ruhu (Hukuk Sosyolojisi Açısından Bir Değerlendirme)," *AÜHF Dergisi*, C. 40, S. 1, 1988.
- Montesquieu Charles-Louis de Secondat, Notes sur l'Angleterre, Paris, 1818.
- Moore Robin, Gray E, Roberts C, Merrington S, Waters I, Fernandez R, Hayward G, Rogers R.D, ISSP: The Initial Report on the Intensive Supervision and Surveillance Programme. London: Youth Justice Board for England and Wales, 2004.
- Solanki Aikta-Reena, Utting David, Fine Art or Science, Sentencers Deciding Between Community Penalties and Custody for Young People, London, 2009.

Smith Roger Shipley, Welfare versus Justice - Again!, Youth Justice, V. 5; I. 3, 2005.

Smith Roger Shipley, Youth Justice: Ideas, Policy, Practice, Third Edition, NY, 2014.

Toprak Zerrin, 2004 Tarihli 5216 Sayılı Büyük Kent Belediye Kanununda, Büyük Londra Yönetimi Kanunu Etkisi (1999) ve Yapısal Analiz, www.kamuyonetimi.org.tr.tc, 29.12.2004.

Ulusoy Ahmet, Vural Tarık, Birleşik Krallık'da (İngiltere ve Galler) Mahalli idarelerin görevleri ve Mali Yapıları, Ankara, 2002.

Yenisey Feridun, Mukayeseli Hukuk Açısından Ceza Sorumluluğu Yaşı ve Ceza Sorumluluğu Olmayan Çocuklar ve Gençler için Ceza Hukukunda Uygulanan Alternatif Yaptırımlar, 2007, Ankara.

Walker Janet, Thompson Christine, Laing Karen, Raybould Simon, Coombes Mike, Procter Stephen, Wren Colin, Youth Inclusion and Support Panels: Preventing Crime and Antisocial Behaviour? Newcastle Centre for Family Studies 2007.

Raporlar, İstatistikler, Resmi Web Adresleri ve Resmi Sunumlar

<https://www.justice.gov.uk/about/yjb>

<https://www.justice.gov.uk/about>

<https://www.justice.gov.uk/offenders/types-of-offender>

<https://www.justice.gov.uk/offenders/types-of-offender/juveniles>

<https://www.justice.gov.uk/youth-justice>

http://en.wikipedia.org/wiki/Youth_Justice_Board

<http://www.justice.gov.uk/news/press-releases/yjb/youth-justice-board-welcomes-turkish-delegation>

<http://www.justice.gov.uk/publications/research-and-analysis/yjb>

<http://www.theguardian.com/society/joepublic/2011/dec/06/youth-justice-board-must-be-stronger>

http://www.oocities.org/fkaraosmanoglu/bildiriler/bild1.htm#_ftn55.

<http://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/introduction-to-justice-system/court-structure>

<https://www.justice.gov.uk/courts>

<https://www.justice.gov.uk/about>

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/399379/youth-justice-annual-stats-13-14.pdf

<https://www.justice.gov.uk/about/yjb>

<https://www.justice.gov.uk/youth-justice>

<https://consult.justice.gov.uk/digital-communications/yjb-triennial-review-2012/results/triennial-review-yjb-stages1-2.pdf>

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/356497/yjb_corporate_plan_2013_2016_business_plan_2013_2014.pdf

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/354087/yjb-brochure-custody-English.pdf

<https://www.gov.uk/government/collections/assetplus-early-practice-change-materials#documents>

<http://yjbpublications.justice.gov.uk/en-gb/Resources/Downloads/YJB-Working%20Together.pdf>

<http://www.justice.gov.uk/out-of-court-disposals>

<https://www.gov.uk/government/speeches/lord-mcnallys-speech-to-the-restorative-justice-councils-national-conference-2015>

<https://www.justice.gov.uk/youth-justice/effective-practice-library/youth-to-adult-transitions-in-criminal-justice-training>

<http://www.london.gov.uk/>

<http://www.london-fire.gov.uk/default.asp>; <http://www.lda.gov.uk/>

<http://www.tfl.gov.uk/> ; <http://www.mpa.gov.uk/default.htm>

<https://www.justice.gov.uk/youth-justice/toolkits>

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130401151715/http://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/CM5860.pdf>

www.homeoffice.gov.uk/publications/science-research-statistics/research-statistics/crime-research/occ106

Blakeman Ian, "The Youth Justice System of England And Wales" (http://www.una-pei.or.jp/english/pdf/RS_No78/No78_13VE_Blakeman.pdf)

"Have you got what it takes? Working with the Youth Justice System" Home Office [https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/117401/youth-justice-system.pdf]

Youth Justice Board For England and Wales, (YJB) Key Elements of Effective Practice, Remand Management, London, 2003.

Joint Inspection of Youth Offending Teams of England and Wales, Report on: Hammersmith and Fulham Youth Offending Service, 2007.

İngiltere ve Galler Çocuk Adalet Sistemi ve Mağdurlarla İlgili Çalışma Ziyareti Raporu 15-20 Mart 2009. T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı.

YJB & ACPO (Association of Chief Police Officers) & Home Office, Safer School Partnership Guidance, London, 2009.

- Making it Count in Court, Secon Edition, Youth Justice Board & Her Majesty's Courts Service, 2010.
- Youth Justice Board For England and Wales, Case Management Guidance Introduction, London, 2010.
- The Youth Justice Board for England and Wales Annual Report And Accounts 2012/13.
- Ministry of Justice, Modern Youth Offending Partnerships Guidance on Effective Youth Offending Team Governance in England, London, 2013.
- YJB Corporate Plan 2013-16 and Business Plan 2013/14, London.
- Youth Justice Board (YJB), National Standarts for Youth Justice Services, London, 2013.
- Youth Justice Board (YJB), AssetPlus: Assesment and Planning in the Youth Justice System, 15 October 2014, London.
- Green David G., The Intensive Supervision and Surveillance Programme, <http://www.civitas.org.uk/pdf/issp.pdf>
- www.dcsf.gov.uk/publications/youthcrimeactionplan
- Youth Justice Board for England and Wales, Annual Report and Accounts 2013/2014.
- Youth Justice Statistics 2013/14 England and Wales Youth Justice Board / Ministry of Justice Statistics bulletin.
- Youth Justice Statistics 2013/14 England and Wales Youth Justice Board / Ministry of Justice Statistics bulletin.
- Youth Justice Board for England and Wales, Annual Report and Accounts 2013/2014.
- Youth Justice Board, The UK Youth Justice System- A Recap, Presentation held by Lucy Dawes, Ppt 7, Petty France, London, 05. March 2014.
- Lin Hinnigan- Lucy Dawes, Youth Justice Board, Gençlik Adalet Kuruluna ve Hammersmith & Fulham Gençleri Suçtan Koruma Ekibine Çalışma Ziyareti Raporu, 2014.
- Youth Justice Board For England and Wales, Case Management Guidance, Out-of-Court Disposals, Section 1 London, 2010.
- Youth Justice Board Case Management Guidance, Bail and Remand Management, Section 3, London, 2010.
- www.homeoffice.gov.uk/publications/science-research-statistics/research-statistics/crime-research/occ106
- Drew John, Minchin Peter, UK Youth Justice system - YJB Presentation, , Ankara Hakimevi, 15 / 16 Ocak 2014.
- Youth Justice Board, Anti-Social Behaviour Guidance: A Guide to the Role of Youth Offending Teams in Dealing with Anti- Social Behaviour, London, 2005.

Youth Justice Board, Case Management Guidance, Planning and Delivering Interventions in the Community, Section 6, London, 2010.

Youth Justice Board, The Youth Rehabilitation Order and other Youth Justice Provisions of the Criminal Justice and Immigration Act 2008, Practice guidance for youth offending teams, London, 2010.

Youth Justice Board For England and Wales, Case Management Guidance Work in Courts, Section 2, Planning and Delivering Interventions in the Community Section 6, London, 2010.

Youth Justice Board, Key Elements of Effective Practice-Accomodation, London, 2008.

Youth Justice Board Key Elements of Effective Practice- Restorative Justice, London, 2008.